

ARVIOINTIKERTOMUS
TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA
LAHDEN KAUPUNGISSA
VUONNA 2006

SISÄLLYSLUETTELO

KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	1
1 TARKASTUSTOIMEN TYÖSKENTELY	2
1.1 Tarkastuslautakunta	2
1.1.1 Lahden kaupungin tarkastussääntö	2
1.1.2 Tarkastuslautakunta	2
1.1.3 Tarkastuslautakunnan jaostot	3
1.1.4 Tarkastuslautakunnan ja jaostojen tarkastuskäynnit	3
1.2 Tarkastustoimisto.....	4
1.3 Tilintarkastaja	4
2 VALTUUSTON ASETTAMAT TAVOITTEET JA NIIDEN KÄSITTELY TILINPÄÄTÖKSESSÄ.....	5
2.1 Kuntalain säännökset	5
2.2 Kaupunginvaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	5
2.2.1 Lahden kaupungin strategia.....	5
2.2.2 Toiminnallisten tavoitteiden asettaminen.....	6
3 TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	7
3.1 Vuoden 2005 arviointikertomuksen käsittely hallintokunnissa	7
3.2 Yleisten taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	7
3.3 Vertailu vuoteen 2005	8
3.4 Tavoitteiden toteutumisen arviointi.....	11
1 KONSERNIHALLINTO	11
3 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALA	17
5 SIVISTYSTOIMIALA	24
7 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMIALA	29
LIIKELAITOS	33
TASEYKSIKÖT	34
4 INVESTOINNIT	35
5 HAVAINTOJA JA HUOMIOITA.....	35
5.1 Rakentamisvirheet ja homevauriot	35
5.2 Pesulatontin saastuneen maaperän puhdistaminen.....	36
6 LOPUKSI	37
7 ESTEELLISYYDET	38
8 ALLEKIRJOITUKSET	39

KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

ARVIOINTIKERTOMUS TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA LAHDEN KAUPUNGISSA VUONNA 2006

Valtuuston vuosiksi 2005 - 2008 valitsemana tarkastuslautakuntana olemme kuntalain 71 §:n mukaisesti valmistelleet valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioineet, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Suoritetun tehtävän tuloksena esitämme arviointikertomuksemme seuraavan:

1 TARKASTUSTOIMEN TYÖSKENTELY

1.1 Tarkastuslautakunta

1.1.1 Lahden kaupungin tarkastussääntö

Lahden kaupungin tarkastussääntö on viimeksi tarkistettu valtuustossa 3.1.2005.

1.1.2 Tarkastuslautakunta

Kaupunginvaltuuston valitsevat tarkastuslautakunnan jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä vuonna 2006:

Varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja

Kauppias
Merja Vahter

Varapuheenjohtaja

VTM, kasvatustieteiden lisensiaatti
Erkki Nieminen 14.8.2006 asti

Pääluottamusmies, paistaja
Seppo Koskinen 15.8.2006 alkaen

Jäsen

Työntutkija
Riitta Erviä

Ekonomi
Irmeli Lehikoinen

KTM, myyntipäällikkö
Saila Lehtomäki

KTM, kouluttaja
Marjo Loponen

Matkailuyrittäjä
Niko Niemi

Henkilöstöasiamies
Esko Pietarinen

Taloudenhoitaja
Markus Puranen

Pääluottamusmies
Viljo Ripatti

KTM
Onerva Vartiainen

Henkilökohtainen varajäsen

Erikoissairaanhoitaja
Arja Heikinheimo

Laitosmies, hitsari
Pertti Heino 11.12.2006 asti

Eläkeläinen
Paul Sundström 12.12.2006 alkaen

Toimistotyöntekijä
Lilja Valjakka

Farmanomi
Leena Savolainen

Kirkon nuorisotyönohjaaja
Jari Rissanen

Yo-merkonomi
Martti Ruuskanen

Everstiluutnantti
Reino Mäkelä

Pääluottamusmies
Kari Silvennoinen

Virkistysmetsänhoitaja
Esko Sutela

Opiskelija
Anna-Katriina Lius-Shura 16.10.2006 asti

Etuuskäsittelijä
Silja Lappalainen 17.10.2006 alkaen

Yrittäjä
Anita Kokkonen

Tarkastuslautakunta on kokoontunut työohjelmansa mukaisesti tarkastusvuotta 2006 koskeviin kokouksiin 17 kertaa sekä vuoden 2007 talousarvion ja vuoden 2006 tilinpäätöksen esittelytilaisuuksiin sekä valtuustoseminaareihin.

1.1.3 Tarkastuslautakunnan jaostot

Tarkastuslautakunta on tarkastustyön suorittamista varten jakautunut kahteen jaostoon. Lautakunta on päättänyt jaostojen keskinäisestä työnjaosta.

1. jaosto	2. jaosto
Konsernihallinto, sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen toimiala sekä taseyksiköt: Lahden Ateria ja Lahden Siivouspalvelu	Sosiaali- ja terveystoimiala, tekninen ja ympäristötoimiala, Lahti kiinteistöpalvelut LL sekä taseyksikkö Tilakeskus
Merja Vahter puheenjohtaja	Erkki Nieminen puheenjohtaja 14.8.2006 asti
	Seppo Koskinen puheenjohtaja 15.8.2006 alkaen
Riitta Erviä Niko Niemi Esko Pietarinen Viljo Ripatti Onerva Vartiainen	Irmeli Lehikoinen Saila Lehtomäki Marjo Lopenen Markus Puranen

1.1.4 Tarkastuslautakunnan ja jaostojen tarkastuskäynnit

Tarkastuslautakunnan ja sen jaostojen tarkastustoiminta on toteutunut tarkastuslautakunnan hyväksymien työohjelmien mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan kokoukset:

23.05.06	Tutustuminen Päijät-Hämeen kulttuuriperintökohteisiin
17.08.06	Järjestäytymiskokous: Tarkastustoimen vuoden 2007 talousarvioehdotus, tarkastuslautakunnan ja jaostojen työohjelmat, tilintarkastajan tarkastussuunnitelma
25.09.06	Tekninen ja ympäristötoimi: Talonrakennusinvestoinnit, katselmuskohteina Jalkarannan sairaala ja Renkomäen päiväkotit
16.10.06	Tekninen ja ympäristötoimi: Rakentaminen ja sen valvonta, home- ja kosteusvauriot
02.11.06	Sivistystoimi: Nuorisopalvelut, nuorisotila Profiili
30.11.06	Konsernihallinto: Seutuhallinto
13.12.06	Sosiaali- ja terveystoimi: Mielenterveyspalvelut, erityisesti lapset ja nuoret
15.12.06	Tarkastustoimiston hallinnolliset asiat
17.01.07	Tarkastustoimiston tehtäväjärjestelyt
29.01.07	Sivistystoimi: Kirjasto- ja tietopalvelut, kirjastoauto
28.02.07	Konsernihallinto: Lahden Talot Oy
14.03.07	Arviointikertomuksen aikataulu ja teemat
27.03.07	Arviointikertomuksen laadinta
03.04.07	Arviointikertomuksen laadinta
10.04.07	Arviointikertomuksen laadinta
12.04.07	Arviointikertomuksen laadinta
16.04.07	Tilintarkastajan raportit sekä arviointikertomuksen allekirjoitus ja luovutus

1. Jaoston kokoukset:

27.09.06	Konsernihallinto: Rahatoimisto, atk-osasto
31.10.06	Sivistystoimi: Opetustoimen organisaatio ja hallinto, kouluverkon nykytila ja kehittämissuunnitelmat
19.12.05	Konsernihallinto: Kaupunginkanslia, yleisen edunvalvojan toimisto
27.01.06	Sivistystoimi: Kaupunginmuseo, kokoelmat ja varastot
05.02.07	Konsernihallinto: Kaupunginkanslia, tukityöllistäminen ja muu työllistämistä tukeva toiminta; Lyhty ja Patina
20.03.07	Sivistystoimi: Perusopetus, erityisryhmien koulunkäynti
30.03.07	Konsernihallinto: Rahatoimisto, tilinpäätös 2006

2. Jaoston kokoukset:

20.09.06	Sosiaali- ja terveystoimi: Vanhusten avopalvelut, kotihoito
13.11.06	Tekninen ja ympäristötoimi: Kunnallistekniikka, suunnittelutoiminnot, tie-, katu- ym. korjaustöiden ajoitus ja toteutus
28.11.06	Sosiaali- ja terveystoimi: Työterveyspalvelut, Kela-korvaukset
14.12.06	Sosiaali- ja terveystoimi: Terveystieteiden tutkimuskeskus, avohoito, Launeen terveysasema
23.02.07	Tekninen ja ympäristötoimi: Valvonta- ja ympäristökeskus, kuntien välinen yhteistoiminta
23.03.07	Sosiaali- ja terveystoimi: Sosiaalipalvelut, toimeentuloturva

Arviointikertomuksessa korostuvat tarkastusvuoden aikana lautakunnassa ja jaostoissa käsitellyt asiat. Tarkastuslautakunnan neljän vuoden toimintakauden aikana käydään läpi kaikkien hallintokuntien keskeiset toiminnot.

1.2 Tarkastustoimisto

Tarkastuslautakunnan alaisuudessa toimiva tarkastustoimisto valmistelee lautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat. Lisäksi tarkastustoimisto suorittaa kaupungin hallinnon ja taloudenhoidon jatkuvan tarkastuksen sekä avustaa tilintarkastajaa hänelle kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Tarkastustoimiston henkilökunta:

Kaupunginreviisori	Tuomo Piipponen	08.01.2007 asti
Kaupunginreviisori, va	Juhani Tapiola	06.02.2007 alkaen
Apulaiskaupunginreviisori	Jukka Piirto	31.12.2006 asti
Tarkastaja	Reijo Ollikka	
Tarkastussihteeri	Pirjo Iso-Kuusela	

1.3 Tilintarkastaja

Lahden kaupungin vuoden 2006 tilintarkastajana on toiminut PwC Julkistarkastus Oy vastuullisena tilintarkastajanaan JHTT Heikki Timonen.

Tilintarkastaja on antanut tarkastuslautakunnalle vuoden 2006 tarkastuksestaan viisi (5) raporttia tai muistiota, joissa todettujen epäkohtien korjaamiseksi on ryhdytty välittömiin toimenpiteisiin.

Tilintarkastaja on 16.4.2007 antanut tilintarkastuskertomuksensa tilikaudelta 1.1.-31.12.2006. Tilintarkastaja on kertomuksessaan esittänyt, että tilinpäätös voidaan hyväksyä ja toimielinten jäsenille sekä tehtävälalueiden johtaville viranhaltijoille voidaan myöntää vastuuvapaus tarkastetulta tilikaudelta.

2 VALTUUSTON ASETTAMAT TAVOITTEET JA NIIDEN KÄSITTELY TILINPÄÄTÖKSESSÄ

2.1 Kuntalain säännökset

Kuntalain säännösten mukaisesti valtuusto päättää toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista. Kaupunginhallituksen laatimaan tilinpäätökseen liittyvässä toimintakertomuksessa on annettava selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

2.2 Kaupunginvaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

2.2.1 Lahden kaupungin strategia

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan säännöllisesti käsitellyt kaupungin strategiaa ja arvioinut sen toteutumista. Strategia onkin periaatteessa koko tarkastuslautakunnan arvioinnin lähtökohta. Kaupunginvaltuuston päättämien ja talousarvioon kirjattujen hallinnonalakohtaisten toiminnallisten tavoitteidenhan tulisi olla nimenomaan strategiasta johdettuja. Pitkälti näin myös onkin.

Vuoden 2006 talousarviokirjasta löytyvän strategian on kaupunginvaltuusto hyväksynyt 20.6.2005. Strategia sisältää toiminta-ajatuksen, vision ja strategiset päämäärät. Toiminta-ajatuksena vuonna 2006 oli: **Lahden kaupungin tarkoituksena on yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta edistään kehittää ja ylläpitää sellaista elinympäristöä, jossa halutaan asua, tehdä työtä ja yrittää.**

Visio ilmaisee tulevaisuuden tahtotilan, johon kaupungin halutaan kehittyvän. Lahden kaupungin visiona oli vuonna 2006:

- **Lahti on itseään ja kanssaihmissiään arvostavien, aktiivisten ihmisten kasvava kaupunki osana metropolialuetta.**
- **Lahti on ennakkoluulottomasti kehittyvä ja uudistuva luovien ja osaavien toimijoiden kohtaamispaikka.**

Strategisten päämäärien avulla visio avataan ja konkretisoidaan. Tämä konkretisointi on tehty tulokortiston (13 kpl) avulla. Tulokorteissa on määritelty arviointikriteeri, tavoitetaso sekä vastuutaho.

Seuraavana on yhteenveto eräistä keskeisistä toteutuneista tavoitteista:

- tonttivaranto on pääosin riittävä (5 vuoden tarve), kaavoitustavoite toteutui,
- vuosikatteen tavoitteena oli kattaa 85 % poistoista, toteuma oli 171 %,
- sähköisen asiakaspalvelun kehittäminen eteni kaikilla toimialoilla,
- asuinympäristöön oltiin varsin tyytyväisiä (tavoitetaso 70 %, toteuma 76-93 %),
- palvelutasokyselyssä tavoiteltu 70 % taso saavutettiin kaikilla toimialoilla,
- kaupungin toimintaprosessit saatiin pääosin kuvattua,
- seudullinen yhteistyö kehittyi edelleen (mm. Wellamo-opisto, ympäristö- ja orkesteriyhteistyö),
- kaupungin sijainnin hyödyntäminen eteni, oikorata avattiin ja mm. Kujalan alueen toteutus lähti käyntiin.

Seuraavien tavoitteiden osalta jäi vielä kehittämistä:

- asukkaiden kokema hyvinvointi ei lisääntynyt, vaan vähentyi edellisestä mittauksesta (hyvinvointibarometri 2002),
- ennaltaehkäisevä toimintamalli ei juurikaan toteutunut,

- omistajanäkökulman vahvistaminen konsernissa oli vähäistä, vaikkakin konserniohjeet uudistettiin,
- omaisuuden arvo ei säilynyt ja infra-omaisuuden arvo laski noin 10 %, kun tavoite oli juuri päinvastainen,
- kaupungin toimitilakanta kasvoi 4 659 m², kun tavoitteena oli sen väheneminen,
- työnantajaimago ei kehittynyt odotetusti mm. henkilöstön vähentämistoimien vuoksi.

Kokonaisuutta katsoen parhaiten toteutuivat kaupungin taloutta koskevat tavoitteet. Asukaskyselyjen perusteella palvelutasoon oltiin myös varsin tyytyväisiä.

Strategia on nyt viimeisten kahden vuoden ajan perustunut 13 menestystekijään (tulokset), jotka on edelleen jaettu arviointikriteereihin (48 kpl vuonna 2006).

Aiempina vuosina konkretiaa haluttiin lisää, ja myös tarkastuslautakunta edusti tätä ajatussuuntaa. **Viime aikoina on kuitenkin ollut nähtävissä, että nykystrategia saattaa olla jo liian yksityiskohtainen.** Strategiaan kirjatut arviointikriteerit ovat monilta osin juuri niitä, joiden tulisi ennemminkin olla toimialojen ao. yksiköille asetettuja sitovia toiminnallisia tavoitteita. Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi tehdään konsernihallinto- ja toimialatasolla. Strategian uudistamista onkin valmisteltu edellä mainitut näkökohdat huomioiden.

2.2.2 Toiminnallisten tavoitteiden asettaminen

Tarkastuslautakunnan päätehtävä on arvioida, miten poliittinen ohjaus toimii ja toteutuuko valtuuston tahto. **Hyvien tavoitteiden tunnuksia ovat strategisuus, mitattavuus ja selkeys.** Lahdessa tavoitteet on johdettu pääsääntöisesti kaupungin strategiasta. Tavoitteissa on mm. ilmoitettu aika, jonka kuluessa asiakas saa palvelua. Toisaalta on taas vertailtu kehittymistä ajallisesti tai suoritettu vertailua muihin suuriin kaupunkeihin. Näiden perusteella voidaan arvioida tulosta, tuotosta tai muutoksen suuntaa. Viranhaltijajohdon tuleekin vuosittain arvioida tavoitteiden ajantasaisuus ja esittää poliittisille päättäjille hyvät lähtökohdat poliittiselle ohjaukselle. Asiaa tulee tarkastella laajemmassa perspektiivissä, koska kyse ei ole pelkästään hyvistä tavoitteista, vaan toimivasta tulosohjausjärjestelmästä. Tältä osin Lahdessa ollaan vähintäänkin kohtuullisella tasolla.

Arviointi voidaan nähdä ainakin seuraavista näkökulmista

- 1) asioiden arvottamisena;
- 2) käytännöllisenä virikkeenä toiminnan kehittämiseksi ja päätöksenteon ohjaukselle; ja
- 3) tieteenalana, jossa arviointi ilmenee systemaattisena tieteellisenä tutkimusmenetelmiä hyödyntävänä tarkasteluna.

Tarkastuslautakunnan arviointi on **lähinnä asioiden arvottamista.** Erityinen arvo sillä on palautteen antajana tavoitteen asettajalle, päätöksentekijöille ja toisaalta impulssina toiminnan kehittämiseksi. Arviointi tarvitsee pohjaksi seurantatietoa. Lahden kaupungin arviointikriteerien ja tulosmittareiden perusteella arviointi on mahdollista tehdä varsin luotettavasti. Eri hallintokunnissa yleistyneet asiakaskyselyt antavat myös pohjaa arviointityölle. Kokonaisuutena voidaankin todeta, että Lahdessa tavoitteet ovat kohtuullisen hyvin mitattavissa.

Edellä selostetun perusteella tarkastuslautakunta katsoo, että se on pystynyt antamaan oman panoksensa tulevien vuosien talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaprosessille.

3 TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1 Vuoden 2005 arviointikertomuksen käsittely hallintokunnissa

Kaupunginvaltuusto merkitsi 15.5.2006 arviointikertomuksen tiedokseen ja päätti kehottaa kaupunginhallitusta ryhtymään toimenpiteisiin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi ja jatkotoimenpiteiden toteuttamiseksi sekä ilmoittamaan niistä kaupunginvaltuustolle. Kyseinen ilmoitus käsiteltiin valtuustossa 11.9.2006.

Edellisessä kappaleessa selostettu vastinekäsittely ei ole toiminut toivotulla tavalla. Hallintokuntien suhtautuminen menettelyyn ja asioiden esittämistapa vaihtelee suuresti. Osa hallintokunnista on paneutunut asiaan ja esittänyt perusteltuja toimenpiteitä epäkohtien korjaamiseksi. Toisaalta on hallintokuntia, jotka ovat suhtautuneet arviointikertomukseen vähättelevästi. Mainituista syistä johtuen palaute on ollut sekavaa, osittain arviointikertomuksen toistoa ja osaan epäkohdista ei ole otettu mitään kantaa. **Palautteesta on vaikea löytää asian kannalta keskeisiä asioita, minkä vuoksi sen merkitys on jäänyt vähäiseksi.**

Eräinä yksittäisinä huomioina tarkastuslautakunta ottaa esille vuoden 2005 arviointikertomuksesta saaduista palautteista seuraavaa:

- yleishallinnossa asiaan on suhtauduttu asianmukaisesti ja esitetty selkeästi korjauksia toimenpiteitä.
- sosiaali- ja terveyslautakunta sekä sivistyslautakunta ovat käsitelleet arviointikertomusta varsin pelkistetyksi ja lyhyesti. Sivistyslautakunta on suhtautunut asiaan jopa suorastaan ylimielisesti. Lautakunta on arvostellut tarkastuslautakunnan kannanottoa Kannaksen suurlukioon. Muilta osin lautakunta on todennut, ettei sillä ole huomautettavaa arviointikertomuksessa esitettyihin huomautuksiin ja kannanottoihin. Tämän perusteella saa sen käsityksen, että sivistystoimialalla ei ole mitään epäkohtia, jotka edellyttäisivät korjauksia toimenpiteitä.
- tekninen ja ympäristötoimiala on perustellusti käsitellyt palautetta vain arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien osalta.

Edellä selostettua vastinekäsittelyä **tulisi kehittää siten, että hallintokunnilta pyydetäisiin palautetta vain arviointikertomuksessa esitetyistä epäkohdista.** Tällöin valtuustolle syksyllä esitettävästä palautteesta saataisiin tiivis ja olennaisiin asioihin keskittyvä selvitys.

3.2 Yleisten taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Lahden vuoden 2006 tilinpäätös oli myönteinen yllätys. Vuosikate on lähes 40 milj. euroa, mikä ylittää selvästi talousarviossa oletetun. Hyvä tulos koostuu useasta tekijästä. Euro-määräisesti suurimmat selittävät tekijät ovat seuraavien tuloerien vahva kasvu edelliseen vuoteen verrattuna:

- verotulot	15,9 milj. euroa	6,1 %
- valtionosuudet	12,4 milj. euroa	14,9 %
- muut rahoitustuotot (lähinnä osingot)	<u>12,6 milj. euroa</u>	502,0 %
	40,9 milj. euroa	

Talousarviossa verotulojen, valtionosuuksien ja muiden rahoitustuottojen yhteismääräksi oli arvioitu 378,7 milj. euroa. Talousarvioon nähden ko. tulot ylittyivät 6,6 milj. euroa.

Hyvän tilinpäätöksen yhtenä osatekijänä oli **talouskurin löytyminen**. Toimintamenot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna ainoastaan 1,8 % (7,3 milj. euroa) ja palkkakulut vain 0,9 % (1,3 milj. euroa). **Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupungin luottamus- henkilö- ja virkakoneisto on onnistunut valtuuston edellyttämässä talouden tasapainottamisessa**. Sinänsä on jo historiallista, että Lahdessa hyväksyttiin vuonna 2006 vain yksi lisätalousarvio, jossa menojen lisäys oli 2,1 milj. euroa ja menojen vähennys 3,6 milj. euroa eli nettovaikutus oli positiivinen.

Edellä selostetuista tekijöistä johtuen tarve lainanottoon väheni ja velkaantuminen hidastui. Lainakannan kasvaminen yhdessä korkotason nousun kanssa on silti vakavana huolenaiheena vuoden 2006 tilinpäätöstä tarkasteltaessa. Tulevien vuosien taloussuunnitelmissa velkaantuminen lisääntyy merkittävästi eikä ole realistista uskoa, että esim. verotulot ja valtionosuudet kasvaisivat yhtä voimakkaasti kuin vuonna 2006. Tämän vuoksi **talouden tasapainottamistoimia on välttämätöntä jatkaa**. Lahden taloudessa tulee varautua mm. väestön ikääntymisestä aiheutuviin kasvaviin kustannuksiin. Myös kaupungin kiinteistöjen kunto on huolestuttavasti rapistunut eikä korjaustoimenpiteitä voida loputtomasti lykätä. Riittävän ajoissa tehdyt korjaustoimenpiteet ovat myös taloudellisessa mielessä perusteltuja.

Perinteisesti terveen kunnallistalouden tunnusmerkkinä on pidetty sitä, että vuosikate on vähintään poistojen suuruinen. Tähän näkemykseen on helppo yhtyä, jos kyse on taantuvasta kunnasta, jossa ei käytännössä ole uusinwestointeja. Viime aikoina on yleistynyt käsitys, jonka mukaan **tasapainoinen talous edellyttää vuosikatetta, joka on noin kaksi kertaa suurempi kuin vuosittaiset poistot**. Tällöin merkittävä osa investoinneista voitaisiin rahoittaa tulorahoituksella. Lahdessa käyttöomaisuusinvestoinnit vuonna 2006 olivat 49,5 milj. euroa, josta tulorahoituksella pystyttiin kattamaan 82,1 %. Kaupungin lainat lisääntyivät samaan aikaan 14,2 milj. euroa. Edellä selostetuista luvuista voidaan todeta, että Lahdessa poistojen suuruista vuosikatetta ei voida pitää riittävänä. Lisäksi on muistettava, että Lahdessa on jo vuosikymmeniä lykätty korjausinvestointeja, mistä syystä kaupungilla on merkittävää korjausvelkaa.

Maksu- ja myyntitulojen osalta vuoden 2006 tavoitetasona strategiassa oli 3 %:n kasvu. Myyntituotot ovat kasvaneet 13,2 % ja maksutuotot 5,9 % eli tavoitetaso on ylitetty selvästi. Useimmat hallintokunnat ovat tarkistaneet taksojaan säännöllisesti vuosittain. Valitettavasti löytyy myös taksoja, joita ei ole tarkistettu vuosikausiin. Vaikka näiden taksojen kohteena ovat lähinnä sellaiset toiminnot, joilla ei ole suurtakaan taloudellista merkitystä, niin asiaan on silti syytä puuttua. **Tarkastuslautakunta korostaa, että kaikkien taksojen osalta tulee tehdä vähintään kustannusten nousua vastaavat tarkistukset vuosittain, mikäli tähän ei ole lainsäädännöllisiä tai muita esteitä**.

3.3 Vertailu vuoteen 2005

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa on perinteisesti verrattu nettomenojen kehitystä hallintokunnittain edellisvuoteen nähden. Tämä on tarpeen varsinkin sen vuoksi, ettei kyseinen vertailu sisälly kaupungin tilinpäätöskertomukseen.

Seuraavaan taulukkoon on kerätty nettomenojen kehitysluvut hallintokunnittain sekä verotulojen ja valtionosuuksien kehitysluvut.

Suurimmat euromääräiset poikkeamat edellisvuoteen verrattuna on selitetty jäljempänä tai ao. hallintokuntien arvioinnin kohdalla.

**HALLINTOKUNTIEN NETTOMENOJEN, VEROTULOJEN JA VALTIONOSUUKSIEN
KEHITYS 2005 – 2006**

1 000 euroina (€)	Toteutunut 2 006	Toteutunut 2 005	Muutos	Kehitys-%
Konsernihallinto				
Yleishallinto	8 751	9 669	-918	-9,5
Tarkastustoimi	366	370	-4	-1,1
Kaupunginkanslia	3 199	3 239	-40	-1,2
Painatuskeskus	69			
Elinkeinoelämä ja seutuyhteistyö	6 756	6 611	145	2,2
Tukityöllistäminen	3 036	2 882	154	5,3
Vaalit	34	18	16	88,9
Rahatoimisto	3 795	6 946	-3 151	-45,4
Atk-osasto	-391	-313	-78	24,9
Yhteensä	25 615	29 422	-3 876	-12,9
Sosiaali- ja terveystoimiala				
Sosiaali- ja terveystoimi	141 114	131 712	9 402	7,1
Erikoissairaanhoido	66 683	68 672	-1 989	-2,9
Työterveyspalvelut	30	57	-27	
Yhteensä	207 827	200 441	7 386	3,7
Sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen toimiala				
Toimialan hallinto	2 267	3 127	-860	-27,5
Perusopetuksen erityispalvelut	2 103		2 103	100,0
Peruskoulut	51 600	49 668	1 932	3,9
Sairaala- ja vammaisopetus	2 809	3 683	-874	-23,7
Lukiot	8 681	8 952	-271	-3,0
Varhaiskasvatuspalvelut	38 118	38 098	20	0,1
Työväenopisto	909	849	60	7,1
	106 487	104 377	2 110	2,0
Kirjasto	5 198	5 260	-62	-1,2
Teatteri	5 902	5 896	6	0,1
Orkesteri	3 753	3 652	101	2,8
Museo	2 545	2 518	27	1,1
Liikuntapalvelut	6 547	6 492	55	0,8
Nuorisopalvelut	2 453	2 435	18	0,7
Kulttuuritoimi	733	719	14	1,9
	27 131	26 972	159	0,6
Yhteensä	133 618	131 349	2 269	1,7
Tekninen ja ympäristötoimiala				
Hallinto- ja tukipalvelut	1 684	1 780	-96	-5,4
Liikennejärjestelmän ylläpito	3 824	3 909	-85	-2,2
Vihertoimi	2 172	2 095	77	3,7
Liikuntalaitokset	-212	-207	-5	2,4
Satamat	64	85	-21	-24,7
Joukkoliikenne	1 169	1 061	108	10,2
Maankäyttö	-3 265	-2 964	301	10,2
Lahden seudun ympäristöpalvelut	1 330	1 541	-211	-13,7
Rakennusvalvonta	-41	-39	2	5,1
Terveydensuojelu	134		-134	
Yhteensä	6 859	7 261	70	
Liikelaitokset				
Lahti Kiinteistöpalvelut LL*)	348	-16	-364	-2 345,2
Taseyksiköt				
Tilakeskus	-17 443	-17 391	52	0,3
Lahden Siivouspalvelu	-428	-282	146	51,8
Lahden Ateria	-256	-246	10	4,1
Yhteensä	-17 779	-17 935	-156	-0,9
Verotulot	274 700	258 802	15 898	6,1
Valtionosuudet	95 508	83 133	12 375	14,9

*) Toiminta päättyi 31.8.2006. Toiminta jatkui kaupungin tytäryhteisönä 1.9.2006 LK Kiinteistöpalvelut Oy:n nimellä.

- Yleishallinnon nettomenojen väheneminen 0,9 milj. euroa aiheutui pääosin toimintatuloihin kirjatusta matalapalkkatuesta (0,7 milj. euroa). Matalapalkkatukilaki tuli väliaikaisesti voimaan tammikuun 2006 alusta ja kestää joulukuuhun 2010.
- Vuonna 2005 pesulan tontin kunnostamiseen tehtiin 2,0 milj. euron varaus, josta vuonna 2006 käytettiin 0,5 milj. euroa. Varauksesta 1,5 milj. euroa tuloutettiin vuonna 2006 tilinpäätöksessä. Ilman edellä olevaa varauksen purkua rahatoimiston nettomenot olisivat kasvaneet noin 0,3 milj. euroa.
- Erikoissairaanhoidon nettomenot pienenevät 2,0 milj. euroa. Menojen vähennys johtui kaupungin ja sairaanhoitopiirin hoitoketjun toimivuudesta, jolloin ”sakko-paikoilla” ei ole ollut lahtelaisia potilaita jonottamassa jatkohoitoa.
- Lahden seudun ympäristöpalvelut tulosityksikön nettomenojen vähentyminen johtuu pääosin siitä, että terveydensuojelun kustannukset 1.7.2006 alkaen eivät enää sisälly tulosityksikön kustannuksiin.
- Verotulojen kasvu johtui kunnallisen tuloveron kertymästä, joka kasvoi edellisestä vuodesta 6,1, % eli 17,9 milj. euroa.

Tilasto Päijät-Hämeen kuntien vuoden 2006 vuosikatteista ja lainamääristä

Lahden kaupungin taloudellista tilannetta voidaan arvioida vertaamalla tilannetta muutamien lähikuntien vuoden 2006 tilinpäätöstietoihin (suluissa muutos vuoden 2005 lukuihin). Jäljempänä kunnat on asetettu järjestykseen **vuosikatteen perusteella**. Vuosikate on kunnan tulojen ja menojen erotus, joka on käytettävissä investointien rahoittamiseen ja lainojen lyhentämiseen. Taulukon tiedot on kerätty Etelä-Suomen Sanomien uutisoinnista:

	Kunta	Asukasluku	Vuosikate/as.	Lainat/as.
1	Lahti (11)	98 755 (+344)	403 (+ 398)	1 184 (+ 154)
2	Heinola (8)	20 609 (- 120)	362 (+ 252)	1 815 (+ 126)
3	Kuhmoinen (7)	2 805 (- 33)	313 (+ 199)	2 602 (- 62)
4	Padasjoki (4)	3 596 (- 43)	269 (+ 84)	2 764 (+ 178)
5	Asikkala (2)	8 597 (+ 37)	258 (+ 47)	671 (- 75)
6	Hollola (3)	21 290 (+ 91)	255 (+ 51)	893 (- 7)
7	Nastola (9)	14 871 (+ 81)	229 (+ 155)	1 525 (- 27)
8	Hämeenkoski (5)	2 150 (- 41)	220 (+ 37)	586 (+ 66)
9	Sysmä (6)	4 629 (- 26)	191 (+ 43)	715 (- 58)
10	Kärkölä (1)	4 952 (- 22)	188 (- 54)	818 (- 64)
11	Orimattila (12)	14 674 (+ 59)	107 (+ 101)	1 032 (- 131)
12	Hartola (13)	3 572 (-99)	-142 (- 4)	2 231 (+ 213)

Taulukosta voidaan havaita, että Lahden ja sen lähikuntien talous on kehittynyt myönteisesti. Lahden vetovoima heijastuu myös väestökasvuun, joka kuitenkin keskittyy Lahteen ja sen naapurikuntiin.

3.4 Tavoitteiden toteutumisen arviointi

1 KONSERNIHALLINTO

10 Yleishallinto

Yleishallintoon sisältyvät kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, yleishallinnon avustukset ja kaupungin maksamat jäsenmaksut eri yhdistyksille.

Kaupunginvaltuustolla on kaupungin ylimpänä toimielimenä kokonaisvastuu kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Valtuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta, tavoitteiden asettamisesta, toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä.

Konsernihallinnolla on kolme valtuustotason tavoitetta, kun edellisenä vuonna tavoitteita oli 14. Valtuustotason tavoitteiden määrän vähentymistä voidaan pitää perusteltuna. Hallintokunnilla tulee kuitenkin olla myös alemmantasoisia tavoitteita ja **jatkossa kaupunginhallituksen tuleekin määritellä konsernihallinnon tulosityksiköille valtuuston hyväksymästä strategiasta johdetut yksityiskohtaisemmat tavoitteet.**

Palvelurakenteiden ja toimintaprosessien kehittäminen

Yleishallinnon vuoden 2006 talousarviossa oli erityisperustelu, jonka mukaan tehtäväalueelle on varattu nettona 700 000 euroa palvelurakenteiden ja toimintaprosessien kehittämiseen. Perustelujen mukaan toimintajärjestelmien kehittäminen käynnistetään toimintaprosessien kuvaamisella ja kehittämistyö tehdään toimialoittain lautakuntien johdolla.

Kaupunginhallitus päätti vuoden 2006 alussa palkata kehittämispäällikön, jolla päätöksellä on sidottu edellä selostetusta kehittämisrahasta 44 000 euroa.

Kaupunginhallitus on kahdella eri päätöksellä kohdentanut kehittämisrahasta 592 000 euroa. Hankkeet jakaantuvat eri hallintokunnille seuraavasti:

	Hankkeet / kpl	Rahamäärä / euroa
- Keskushallinto	3	53 000
- Sosiaali- ja terveystoimiala	13	195 000
- Sivistystoimiala	6	164 000
- Tekninen ja ympäristötoimiala	9	180 000

Kaupunginhallitus on iltakoulussa keväällä 2006 saanut selvityksen edellä tarkoitettujen kehittämishankkeiden etenemisestä. Vuoden 2007 talousarviokäsittelyn yhteydessä kaupunginhallitus sai toisen raportin hankkeesta. **Kaupunginhallitukselle on syytä antaa täysi tunnustus aktiivisuudesta kehittämishanketta koskevassa asiassa.** Toimialoja sen sijaan on syytä moittia siitä, että kehittämistyötä ei ole tehty lautakuntien johdolla, kuten valtuuston hyväksymässä talousarviossa oli edellytetty. Toimialoilla asiat on ratkaistu pääosin toimialajohtajien päätöksillä ja vain osa lautakunnista on saanut kehittämishankkeet edes tiedokseen.

Kehittämisraha on ollut tärkeä elementti hallinnon kehittämisessä. Ilman sitä osa uudistuksista olisi jäänyt kokonaan toteutumatta ja toisaalta se on nopeuttanut vireillä olleita hankkeita. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita taloushallinnon kehittämishanke, jolle kehittämishallalla on palkattu projektisihteeri. Ilman kehittämishallaa taloushallinnon prosessien sähköisessä käsittelyssä oltaisiin vasta alkutekijöissä.

KehittämISRahan vuosittainen päättäminen vaikeuttaa useamman vuoden hankkeiden toteuttamista. Onneksi rahaa on myönnetty myös vuodelle 2007 ja **toivottavaa olisi, että kehittämISRahaa olisi käytettävissä jatkossakin**. Tällä turvataan käytännönläheinen ja omaehtoinen hallinnon kehittämistyö Lahdessa.

Lahden kaupungin maksuosuus Päijät-Hämeen pelastuslaitokselle

Yleishallinnon vuoden 2006 talousarviossa oli toisena erityisperusteluna Päijät-Hämeen pelastuslaitokselle varattu 4 956 600 euron maksuosuus. Aluepelastuslaitos on aloittanut toimintansa vuoden 2004 alussa, joten nyt on ajallisestikin perusteltua tarkastella tätä uudistusta.

Vuotta 2002 koskevassa arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta piti outona sitä, että pelastuslaitoksen toiminta päätettiin organisoida Päijät-Hämeen liiton yhteyteen. Tarkastuslautakunta epäili myös, että pelastustoimen kustannukset tulevat päivävästaisistä tavoitteista huolimatta kasvamaan.

Vuotta 2003 koskevassa arviointikertomuksessa aluepelastuslaitoksen perustamisesta todettiin mm. seuraavaa:

- *”Hätäisiä päätelmiä ei tulisi tehdä. Jo alkumetreit antavat kuitenkin aiheita huoleen. Lahden kaupungille vuodelle 2004 laskettu maksuosuus lisää merkittävästi kaupungin kuluja mm. vuoden 2003 talousarvioon verrattuna. Näin ei pitänyt käydä. Vakuuttelut siitä, että säästöjä ja toiminnallisia hyötyjä saadaan pidemmällä aikavälillä, kuulostavat tarkastuslautakunnan korvissa jossain määrin vanhahtavilta fraaseilta.*
- *Toiminnan yhdistäminen oli lainsäädännöstä johtuva välttämättömyys. Kuntien välinen yhteistyö sinänsä onkin kannatettavaa. Pelastustoimen osalta Lahti kuitenkin luovutti vaikutusmahdollisuuksiaan jo toiminnan organisointivaiheessa. Jatkossa tuleekin huolehtia siitä, ettei Lahti yhteistyön nimissä anna liikaa periksi.*
- *Aluepelastuslaitoksen nettomenot vuonna 2003 olivat 4,7 milj. euroa, ja ne nousivat peräti 18,8 % vuoteen 2002 verrattuna. Lisätalousarviossa menojen nettolisäys oli 254 000 euroa. Mittavien lisämäärärahojen perusteena olivat mm. toiminnan uudelleen organisointiin liittyvät menojaksotukset sekä siirron valmistelukustannukset. Lisämäärärahatkaan eivät riittäneet, vaan aluepelastuslaitoksen käyttötalouden määrärahoille myönnettiin vielä 145 000 euron ylitysoikeus. Tarkastustoimi ei ole täysin päässyt selvytyteen siitä, miksi aluepelastuslaitoksen menot suorastaan karkasivat käsistä”.*

Edellä selostetusta voidaan kiistatta todeta, että tarkastuslautakunnan ei tarvitse esiintyä asiassa pelkästään jälkiviisaana. Pelastuslaitoksen nettokustannusten kehitys kaupungin kirjanpidon mukaan on ollut seuraava:

	milj. euroa
2000	3,5
2001	3,9
2002	4,0
2003	4,7
2004 *)	4,8
2005 *)	4,8
2006	5,2

*) (luvuissa on huomioitu vuonna 2005 maksettu 0,5 milj. euron palautus vuodelta 2004)

Pelastuslaitoksen valtionosuuksissa, maksutuloissa tai toiminnan laajuudessa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia edellä mainittuina vuosina. **Tarkastuslautakunnan aiempien vuosien arviointikertomuksessa esittämät uhkakuvat ovat toteutuneet ja vuosien 2002 ja 2003 välillä tapahtunut pelastuslaitoksen menojen kasvu on jäänyt pysyväksi.** Kaupungin omien hallintokuntien menokehitykseen viitaten voidaan perustellusti olettaa, että keskuskuntajohtoisena kustannukset olisivat olleet paremmin hallittavissa. Tämä antaa ajattelemisen aihetta siitä, onko kuntayhteistyö erillisessä organisaatiossa tarkoituksenmukaista.

Päijät-Hämeen Liiton maakuntavaltuusto on joulukuussa 2006 hyväksynyt jäsenkuntien hyväksymän ja allekirjoittaman Päijät-Hämeen pelastustoimen uuden yhteistoimintasopimuksen. Maksuosuuksia on muutettu taannehtivasti vuoden 2006 alusta alkaen. Muutos merkitsi Lahdelle vuosittaisen maksuosuuden nousua yli 0,5 milj. euroa aiempaan sopimukseen verrattuna. Viimeistään tässä vaiheessa voidaan todeta, että pelastuslaitoksen osalta toteutettu kuntayhteistyön organisointi on ollut Lahdelle kallis vaihtoehto.

Päijät-Hämeeseen on rakennettu moniportaisia hallintorakenteita esim. sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Tarkastuslautakunta katsoo järjestelyihin liittyvän myös riskejä, jotka voivat pahimmillaan johtaa kustannusten hallitsemattomaan kasvuun. Lautakunnan käsityksen mukaan aidosti säästöä synnyttävä malli olisi kuntarakenneuudistus.

Tiimityöskentely

Vuoden 2005 aikana on luotu tiimijärjestelmä. Tiimit ovat yli hallintokunta- ja toimialarajojen toimivia kokoonpanoja, joiden ensisijaisena tehtävänä on avustaa kaupunginjohtajaa ja toimialajohtajia kaupungin johtamisessa. Tarkastuslautakunta on vuoden 2005 arviointikertomuksessa todennut, että tiimityöskentelyn enemmistä hyödyistä voidaan tehdä arvio vasta myöhemmin. Kaupunginkanslia on arviointikertomuksen vastinekäsitteilyn yhteydessä todennut, että sen käsityksen mukaan kokemuksia on jo siinä määrin, että arvio pitäisi tehdä.

Tiimien työskentelystä on nyt kokemusta kohta kahden vuoden ajalta. Tarkastuslautakunnan näkemys on, että työskentely ei ole kaikilta osin ollut tehokasta. Asiat eivät aina etene päätöksentekoon, vaan niitä vatvotaan tiimeissä kokouksesta toiseen. Tämä koskee usein myös ns. virkamiestyöryhmien toimintaa. Työryhmän asettaminen on helppoa, mutta sen työskentelylle pitäisi asettaa nykyistä selvemmat tavoitteet ja tiukemmat aikarajat. Usein yhden viranhaltijan selvitystyö on työryhmää tehokkaampi toimintatapa.

Tarkastuslautakunta esittääkin, että tiimityöskentelyn aikaansaannoksista tehdään selvitys kuluvan vuoden aikana.

12 Kaupunginkanslia

Kaupunginkanslia toimii kaupunginhallituksen yleisenä valmistelu- ja toimeenpanoelimenä. Kaupunginkanslia huolehtii osaltaan mm. elinkeinoelämän kehittämiseen liittyvistä tehtävistä ja työllistämistoimenpiteistä. Kaupunginkanslian alaisuudessa toimivat omina yksikköinä henkilöstö-, kuluttajaneuvonta- ja yleisen edunvalvonnan toimistot sekä painatuskeskus.

Kaupunginkanslian tavoitteena oli, että kaupunginhallituksen toiminta ja kehittäminen johdetaan kaupungin strategiasta. Tämän mukaisesti kaupunginkanslian strategia tuli laatia tammikuun 2006 loppuun mennessä ja yksikkökohtaiset toimintasuunnitelmat toukokuun 2006 loppuun mennessä.

Kaupunginsihteeri on alkuvuodesta 2006 hyväksynyt kaupunginkanslian strategian. Vuoden 2007 talousarvion valmistelun yhteydessä on laadittu tarpeelliset kaupunginkanslian yksiköiden toimintasuunnitelmat.

Kaupunginkanslian valmistelun pohjalta valtuusto on keväällä 2006 hyväksynyt kansainvälistymisstrategian, jonka laatimista tarkastuslautakunta on jo useita kertoja kiirehtinyt. **Kestoaiheena olleen kansainvälistymisstrategian valmistumisesta tarkastuslautakunta antaa erityiskiitokset.**

13 Painatuskeskus

Painatuskeskuksen osalta tavoitteena oli painatuspalveluiden uudelleenjärjestely. Tavoite-tasona oli se, että vertailulaskelmien pohjalta olisi määritelty edullisin toimintatapa vuoden 2006 loppuun mennessä.

Kaupunginjohtaja asetti 3.1.2006 työryhmän laatimaan selvityksen painatuspalveluiden uudelleen järjestelyistä. Työryhmä on luovuttanut selvityksen 31.12.2006.

Kannanotossaan työryhmä toteaa mm, että painatustoiminta tapahtuu tulevaisuudessa pääosin tietoteknisin välinein tapahtuvana tulostuksena ja että perinteisen painatustoiminnan merkitys ja tarve on vähenemässä. Tämän vuoksi uudelleen organisointi on tarpeen. Työryhmä esittää, että nykyinen painatustoiminta ja olemassa oleva tulostukseen käytetty laitekanta yhdistetään hallinnollisesti esim. Lahden Tietotekniikan yhteyteen.

14 Elinkeinoelämä ja kehittämishankkeet

Elinkeinoelämän ja kehittämishankkeiden osalta ei ole valtuustotason tavoitetta. Tätä voidaan pitää perusteltuna, koska vastuu toiminnasta on pääosin Lahden Alueen kehittämissyhtiö Oy:llä (LAKES). Yhtiön toimintaan tulisi vaikuttaa konserniohjeilla ja muilla omistajan käytössä olevilla ohjauskeinoilla, jotta yhtiö toimisi paremmin kaupungin strategisten päämäärien mukaan. Tältä osin tarkastuslautakunta tyytyy vain toteamaan, että LAKES on laajentanut varsin itsenäisesti toimintakenttäänsä ja etääntynyt yhtiölle alunperin asetetusta perustehtävästä.

15 Tukityöllistäminen

Valtuuston asettamana tavoitteena oli pitkäaikaistyöttömien, työttömien nuorten ja vaikeasti työllistyvien määrän alentaminen. Kaupungin työllistämisvaroin palkattuna oli 622 henkilöä, mutta heidän keskimääräinen työllistämisaikansa oli selvästi arvioitua (6 kk) pidempi. Toimintakertomuksen mukaan tavoite toteutui.

Työllistämistoimikunnan asettamana toiminnallisena tavoitteena oli tarjota noin 755 lahtelaiselle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus osallistua kaupungin erilaisiin työmarkkinakelpoisuutta parantaviin työllistämishankkeisiin. Työllistämistoimenpiteisiin osallistui 793 henkilöä eli tavoitteeseen päästiin. Toisena toimikunnan tavoitteena oli 100 asiakkaan pääsy työsuhteeseen avoimille työmarkkinoille. Tämä tavoite toteutui asetetuista tavoitteista parhaiten, sillä avoimille työmarkkinoille sijoittui 154 henkilöä.

Toimintaympäristöä hallitsee edelleenkin jatkuva rakenteellinen työttömyys. Lahden työttömyysaste, laskusta huolimatta, on edelleenkin korkea verrattuna koko maan tilanteeseen.

Tämä on myös tiedostettu ja otettu huomioon kaupungin omassa toiminnassa. Lahdessa on monia työllistymistä edistäviä projekteja, joissa aktiivitoimenpitein määrätietoisesti pyritään vähentämään nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä, hoidetaan aikuiskoulutusta sekä edistetään maahanmuuttajien työllistymistä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että **hallintokunnat ja työvoimayksiköt eivät ole riittävästi yhteistyössä työllistämisasiassa.** Työllistämiseen tarkoitettuja määrärahoja jää säännöllisesti käyttämättä puutteellisen tiedonkulun vuoksi.

Työmarkkinatuki uudistus

Työmarkkinatuki uudistus tuli voimaan vuoden 2006 alussa. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena oli työllisyysasteen nostaminen, tulevaisuuden työvoimatarpeen turvaaminen ja rakenteellisen työttömyyden alentaminen. Uudistuksella pyrittiin luomaan nykyistä tehokkaampi, kannustavampi ja tasapainoisempi toimeentulotukietuuksien ja aktiiviohjelmien kokonaisuus. Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitus yhtenäistettiin ja työmarkkinatuen rahoitusta muutettiin paikallisten toimijoiden, erityisesti kuntien kannustamiseksi tehokkaaseen työttömyyden hoitoon.

Pitkäaikaistyöttömälle maksetun työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusta yhtenäistettiin. Kun henkilölle on maksettu työmarkkinatukea yli 500 työttömyyspäivältä (ns. passiiviset tuensaajat), työttömyyden aikaisen työmarkkinatuen rahoittavat uudistuksessa valtio ja kunta puoliksi (kuntaosuusmaksu). Kunnan kannalta on edullista saada työttömät henkilöt aktiivitoimien piiriin, jolloin työmarkkinatuen maksaa valtio kokonaan.

17 Rahatoimisto

Rahatoimisto hoitaa Lahden kaupungin ja sen määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostaman kaupunkikonsernin keskitetyt taloushallinnon tehtävät sekä rahatoimistolle määrätty viranomais- ja asiakaspalvelutehtävät.

Rahatoimistolla ei ole valtuustotasolla tai kaupunginhallituksen taholta hyväksyttyä tavoitetta. Rahatoimiston merkitys kaupungin ja koko konsernin kannalta on niin merkittävä, että tätä voidaan pitää selkeänä puutteena.

Tarkastuslautakunta on edellä yleisten taloudellisten tavoitteiden toteutumista koskevassa kohdassa 3.2 esittänyt huomionsa **kaupungin talouden tasapainottamisesta ja talouskurin löytymisestä. Rahatoimisto on ollut tässä asiassa aivan keskeisessä roolissa ja ansaitsee perustellut kiitokset.**

Valtuusto on keväällä 2006 päättänyt perustaa erillisenä taseyksikkönä toimivan taloushallinnon palvelukeskuksen, jonka tehtävänä on hoitaa keskitetysti taloushallinnon perustoinnot. Valtuuston hyväksymän vuoden 2007 talousarvion mukaan Lahden Talouspalvelut taseyksikön toiminta-ajatuksena on huolehtia kaupungin tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen laatimisesta, palkanlaskennasta sekä taloushallinnon perustehtävistä. Kaupunginhallitus on myös loppuvuodesta 2006 hyväksynyt yksikölle toimintasäännön.

Sähköisten taloushallinnon järjestelmien ja muiden informaatiojärjestelmien yleistyminen on ollut perusteena taloushallinnon toimintojen keskittämiseksi. Tällöin henkilöstön ammattitaidosta ja sijaisuuksista voidaan huolehtia entistä paremmin ja tehtävät hoitaa kustannustehokkaammin toimintaprosesseja kehittämällä.

Lahden Talouspalvelut -taseyksikkö on suunnitellun mukaan aloittanut toimintansa 1.4.2007. Hallintokunnissa aiemmin hajautetusti hoidetut palkanlaskenta ja taloushallinnon perustehtävät siirtyivät yksikön hoidettaviksi. Uuden yksikön henkilöstö rekrytoitiin vapaaehtoisella sisäisellä haulla. Kaikki eivät kuitenkaan halunneet siirtyä töiden mukana uuteen yksikköön. Tämän johdosta joihinkin yksikköihin jäi henkilökuntaa, vaikka merkittävä osa työtehtävistä siirtyi sieltä pois. Toimialojen tuleekin selvittää tarvittavat henkilöstöresurssit eläkkeellesiirtymistilanteissa. Talouspalvelun henkilöstön määrä on toiminnan alkaessa 47.

Lahden Talouspalvelut -yksikön perustaminen on ollut varsin vaativa tehtävä. Toiminta on kuitenkin saatu käynnistettyä ilman suurempia vaikeuksia. Henkilöstön siirtyminen eri yksiköistä Talouspalvelukeskukseen on merkinnyt muutoksia työtehtäviin. Lautakunta pitää

tapahdunutta tehtäväkiertoa myönteisenä asiana ja uskoo siirtojen edistävän henkilöstön motivaatiota uusien työtehtävien myötä.

18 Atk-osasto

Atk-osasto huolehtii kaupungin ja eräiden kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen tietotekniikkapalveluista. Yksiköllä ei ole valtuustotasolla tai kaupunginhallituksen taholta hyväksyttyä tavoitetta.

Valtuuston hyväksymässä vuoden 2007 talousarviossa atk-osasto on siirretty Lahden tietotekniikka –nimiseksi kaupunginhallituksen alaiseksi taseyksiköksi. Uuden yksikön toiminta-ajatuksena on tarjota kaupungin ja eräiden kaupunkikonserniin yksiköille tietoteknisiä palveluja asiakastytyväisesti ja kustannustehokkaasti. Lahden tietotekniikka on aloittanut toimintansa vuoden 2007 alusta. Kaupunginhallitus on hyväksynyt yksikölle toimintasääntönsä vasta toiminnan aloittamisen jälkeen.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota päätöksentekoa koskevaan menettelyyn. Asia on päätetty talousarvion yhteydessä. Siirtoa ei ole tarkemmin perusteltu eikä esitetty muutoksen etuja ja haittoja. Näin ollen valtuusto ei ole käytännössä voinut ottaa kantaa asiaan. Tarkastuslautakunta ei pidä myöskään hyväksyttävänä sitä, että toimintasääntö on hyväksytty vasta toiminnan aloittamisen jälkeen.

Lahden tietotekniikka taseyksikön perustaminen on sinällään täysin perusteltua. Uudistuksella erotetaan selkeämmin toisistaan kaupungin tietohallinto ja tietotekniikka, mikä mahdollistaa ns. tilaaja-tuottajamallin toteuttamisen. Omana taseyksikkönä on mahdollista määritellä tuottajan antamat palvelut ja hinnat sekä täsmentää niihin liittyvät vastuurajat. Lisäksi yksikön perustamisella luodaan edellytyksiä myös seudullisen yhteistyön lisäämiseen tietoteknisten tehtävien hoidossa.

LAHTI-KONSERNI

Lahden kaupungin ja sen omistuksessa ja/tai määräysvallassa olevien tytäryhteisöjen ja osakkuusyhteisöjen muodostamaan Lahti-konserniin kuuluu yhteensä 43 yhteisöä ja säätiötä sekä seitsemän kuntayhtymää. Vuoden 2006 konsernitaseen loppusumma on yli miljardi euroa.

Tilinpäätöksessä on kuntayhtymiin sisällytetty myös Lahden kaupunkiseudun seutuhallinto, joka toimii ao. lainsäädösten mukaan kokeilumuotoisena kuntayhtymien luonteisesti.

Merkittävimpinä Lahti-konserniin kuuluvina yhteisöinä voidaan pitää edelleen seuraavia yhtiöitä: Lahti Energia Oy, Lahden Talot Oy, LV Lahti Vesi Oy, Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy, Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy sekä Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy.

Omistajaohjaus

Valtuusto hyväksyi keväällä 2006 uudet konserniohjeet. Ohjeiden mukaan kaupunginvaltuusto on Lahti-konsernissa ylin päätöksentekuelin, joka hyväksyy kaupungin konserniohjausta koskevat yleiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet. Kaupunginhallitus puolestaan ohjaa ja koordinoi Lahti-konsernin taloutta ja toimintaa. Kaupunginhallitus myös antaa tarvittaessa tytäryhteisöjä velvoittavia ohjeita.

Konserniohjeiden mukaan tarkastuslautakunnalla on kaupungin omistajavallan nojalla oikeus saada tarvitsemansa selvitykset kaupungin tytäryhteisöjen toiminnasta ja tilinpäätöksestä. Lisäksi tarkastuslautakunnalla on oikeus käydä tutustumassa tytäryhteisöjen toimintaan ja tavoiteasetantaan voidakseen näin arvioida, tullaanko valtuuston asettamat tavoitteet tytäryhteisössä saavuttamaan.

Ohjeiden uudistamisella on oma arvonsa jo sinällään. Ohjeet eivät ole kuitenkaan vielä ehtineet vaikuttaa käytännön toimintaan. Osa tytäryhtiöistä on vuosien kuluessa omaksunut varsin itsenäisen toimintatavan. Nähtäväksi jääkin, miten uudet ohjeet muuttavat niiden toimintaa. Omistajaohjausta tulee kehittää siten, että tytäryhteisöt huomioivat toiminnassaan paremmin kaupungin strategiat ja tavoitteet.

Lahden kaupunkikonsernissa on viime vuosina yhtiöitetty toimintoja varsin runsaasti ja kaupungin tytäryhtiötkin ovat pilkkoneet toimintojaan edelleen. Pääsääntöisesti nämä ovat olleet perusteltuja toimenpiteitä. Päätöksenteko on kuitenkin tehty usein kiireellä ja ilman tarkkaa analyysia hyödyistä ja haitoista. **Kaupunginhallituksen tulisi tässä käyttää omistajalle kuuluvaa valtaa ja edellyttää tytäryhtiöiltä täsmällisiä selvityksiä ennen päätöksentekoa.** Pilkkomiset aiheuttavat väistämättä moniportaista hallintoa, joka vaikeuttaa julkiselta hallinnolta edellytettävää läpinäkyvyyttä.

3 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALA

Tarkastuslautakunnan arviot sosiaali- ja terveystoimesta ovat lähes poikkeuksetta olleet melko tylyjä vuodesta toiseen. Tähän on toki ollut aihettakin. Vuonna 2006 tapahtui selvä käänne parempaan päin. Toimialalla viime vuosina tehty kehitystyö alkoi kantaa hedelmää. Sosiaali- ja terveystoimi kokonaisuutena ansaitseekin menneestä vuodesta ja varsinkin taloudenpidostaan hyvän arvosanan.

Vastuualueisiin ja palveluysikköihin perustuva toimintamalli saatiin sisään ajettua. Hyviä tuloksia saavutettiin ennen kaikkea terveydenhuollon hoitoketjun toimivuudessa. Vanhustenhuollon vastuualueen tehostuneet toimintatavat olivat merkittävin tekijä siinä, ettei maaliskuun 2006 jälkeen keskussairaalassa ole ollut lahtelaisia potilaita ”sakkopaikalla” jonottamassa jatkohoitopaikkaa. Ennakoitua vähäisemmän käytön vuoksi Lahti sai sairaanhoitopiiriltä 2,4 milj. euroa maksupalautusta.

Lahden kaupungin tehostuneen toiminnan ansiosta hoitopaikkoja vapautui entistä enemmän muiden sairaanhoitopiirin jäsenkuntien käyttöön, mikä taas johti maksuosuuksien muuttumiseen. Eräille kunnille lankesi erikoissairaanhoidosta huomattavat lisälaskut. Keskussairaalan käyttö ja kustannustenjako aiheuttaa debattia vuodesta toiseen kehityssuunnasta riippumatta. Tämä keskustelu puhuukin osaltaan entistä vahvemmin suuremman alueellisen kuntayksikön puolesta.

Lahti jättäytyi pois ympäristökuntien perustamasta sosiaali- ja terveystoimialasta. Vuoden takaisessa arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta kehotti Lahden kaupunkia suhtautumaan varauksella hankkeeseen. ”Heimo-hyvinvointipiiriksi” nimetyn kokeilun ensi metreinä seurattessa voi Lahden kaupungin päätöstä pitää viisaana ratkaisuna. **Tällaisilla rakenteilla on taipumus elää omaa elämäänsä, jolloin ne ovat varsin pitkälti emokuntien valtuustojen päätäntävällän ulottumattomissa.**

Sosiaali- ja terveystoimialan bruttomenot olivat 236 milj. euroa, kun ne vuonna 2005 olivat 226,4 milj. euroa. Menojen kasvuvauhti on hiljentynyt edellisvuosista. Eriyisen merkittävää on se, että toimialan nettomenoissa saatiin säästöä 4,8 milj. euroa talousarvioon nähden. Edellisvuosista poiketen selvittiin kokonaan ilman mittavia lisätalousarvioita.

Sosiaali- ja terveystoimiala päätti palkita henkilöstönsä tehostuneesta toiminnasta ja budjetin alituksesta. Kaikille toimialan työntekijöille maksettiin kertaluonteinen kannustuspalkka, jonka kustannusvaikutus vuoden 2006 tilinpäätökseen oli noin 316 000 euroa. Työnantajan kädenojennus henkilöstölleen on ainutlaatuinen Lahden kaupungin historiassa. **On oikein, että myös julkissektori palkitsee työntekijöitä hyvistä tuloksista muutoinkin kuin kiitosmaininnalla.**

Hyvästä talouskehityksestä huolimatta ei pidä tuudittautua siihen, että asiat on nyt saatu kuntoon. Lahti on ikääntyvän väestön kaupunki. Yli 65-vuotiaita on kolmanneksi eniten Suomen kaupungeista. Tämä merkitsee väistämättä sosiaali- ja terveyspalvelujen kysynnän kasvua ja kustannusten nousua.

Kaikilta osin ei toimialan tavoitteita saavutettu. Tarkastuslautakunnan arviot tavoitteiden saavuttamisesta ovat vastuualueittain jäljempänä.

30 Terveystenhoito

Avohoito

Avohoidon palveluyksikön tavoitteena oli edellisvuoden tapaan se, että asiakas pääsee palvelujärjestelmän piiriin ensimmäisellä yhteydenotolla hoitotakuun mukaisesti ja hänen palvelunsa järjestetään kiireellisyyden edellyttämänä aikana.

Toimialan vastauksen mukaan välitön yhteys terveyskeskukseen on saatu 100 %:sti. Tämä saattaakin pitää paikkansa niiden potilaiden osalta, jotka onnistuvat soittamaan oikeaan aikaan tai sitten ovat erityisen kärsivällisiä jonottajia. Kokemuseräisesti on todettava, että yhteyden saaminen terveyskeskukseen on vieläkin aivan liian vaikeaa ja joskus suorastaan mahdotonta.

Terveysten- ja sairaanhoidon puhelinneuvontakeskus ”Päijät-Neuvo” ei vielä ole päässyt toimimaan neuvonta- ja ajanvarauskeskuksena siten kuin on suunniteltu. Orimattilan kaupunki oli toiminnan pilottina vuonna 2006. Ajanvarausjärjestelmää on kokeiltu Ahtiala-Mukkula-Kivimaan alueilla kuluvan vuoden maaliskuun alusta lukien. Päijät-Neuvon tavoitteena on lääkäri- ja hoitajakäyntien vähentäminen neuvontapalvelun avulla. Vaikutuksia voidaan arvioida vasta myöhemmin.

Tavoitteen mukaisesti kiireelliseen hoitoon pääsi yhden vuorokauden kuluessa. Tavoite kiireettömän hoidon arvioinnista viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa toteutui 90 %:sti. Kiireettömään hoitoon piti päästä tavoitteen mukaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua hoidon arviosta. Tämä tavoite toteutui 80 %:sti.

Ostopalveluna hankittiin MedOne Oy:ltä Keskustan ja Launeen terveysasemien avoterveydenhuollon vastaanottopalvelut. Ulkoistaminen oli pakon sanelema toimenpide. Lääkärin virkoihin ei ollut halukkaita tulijoita ja myös irtisanoutumiset viroista jatkuivat. Toimintaa pyrittiin ensin paikkaamaan keikkalääkäreillä, mikä osoittautui huonoksi ratkaisuksi kustannusten ja toiminnan jatkuvuuden suhteen. Näin päädyttiin ostopalveluun, mikä onkin osoittautunut toimivaksi vaihtoehdoksi.

Tarkastuslautakunnan 2. jaosto tutustui MedOne Oy:n avovastaanottotoimintaan Launeen terveysasemalla joulukuussa 2006. Kumppanuuteen oltiin tyytyväisiä niin kaupungin kuin yhtiön puolelta. Palvelutaso on parantunut eikä ostopalvelu ole tullut kaupungin omaa tuotantoa kalliimmaksi.

Myönteistä on myös se, ettei kahden alueellisen terveyskeskuksen henkilöstön siirtyminen määrääjäksi yksityisen palvelukseen ole aiheuttanut kateutta tai tyytymättömyyttä kaupungin henkilöstössä. Selvityksen mukaan työtyytyväisyys myös kaupungin omassa hoidossa olevilla terveysasemilla on hyvää luokkaa. Eriarvoisuutta ei koeta eikä myöskään palkkatasossa ole olennaista eroa.

Vertailtavuuden kannalta on hyvä asia, ettei kaupungin koko avoterveydenhuoltoa ole ulkoistettu. Huolestuttavaa on edelleen se, että lääkärimitoitus on väestöpohjaan nähden liian alhainen eikä hoitotakuu kaikilta osin toteudu. Tämä oli vuonna 2006 varsinkin kaupungin omien terveysasemien ongelma. Ahtiala-Mukkulan ja Jalkaranta-Metsäkankaan

alueilla olivat kyllä lääkärin virat täynnä, mutta mitoitus oli liian pieni. Lääkäreitä kohden laskettu asukasmäärä oli 700 henkilöä suurempi, kuin mitä suositukset edellyttäisivät.

Täysin ilman ongelmia ei ulkoistetuilla terveysasemillakaan ole selvitty. Yksittäisten lääkäreiden puutteellinen suomenkielen taito on joissakin tapauksissa aiheuttanut kommunikointivaikeuksia.

Tarkastuslautakunta viittasi vuoden takaisessa arviointikertomuksessaan ns. ”Telarannan raporttiin”. Tässä vuonna 2005 valmistuneessa selvityksessä on tutkittu lääkäririkadon syytä Lahdessa. Kyseisen raportin toimenpide-esityksiä ei tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan ole riittävästi viety eteenpäin. Helpompi tie on ollut palvelujen ulkoistamisen jatkaminen.

Avoterveydenhuollon lääkärivajeesta johtuvia suurimpia ongelmia on ollut terveysasemien päivystysaikojen riittämättömyys. Päiväaikainen terveyskeskuspäivystys onkin nyt siirtymässä kokonaan kaupunginsairaalaan. Kaupunginsairaala on keskeisellä paikalla ja kaupunkilaiset ovat tottuneet iltapäivystyksen käyttöön. Tähän on ollut syynä ennen kaikkea se, ettei päivystysaikoja omalta terveysasemalta ole kerta kaikkiaan ollut mahdollista saada. Nyt kaupunginsairaalan ruuhkaista iltapäivystystä pyritään purkamaan päivä vastaanoton avulla. Nähtäväksi jää, miten muutos vaikuttaa terveysasemien toimintaan ja kaupunkilaisten palvelutasoon.

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuolto saavutti hoitotakuun mukaiset tavoitteensa. Kiireellinen hoito annettiin 1-3 vuorokauden kuluessa ja kiireetön hoito viimeistään 6 kuukauden kuluessa. Suun terveydenhuollossa on työnjakoa eri ammattiryhmien kesken kehitetty ja mm. oikohoidon ruuhkaa saatu purettua kohdentamalla lisäresursseja oikeaan paikkaan.

Suun terveydenhuolto on jo useamman vuoden ajan ollut edelläkävijä työtapojen uudistamisessa ja hyödyntänyt viimeistä tekniikkaa ja tietämystä mm. ajanvarauspalvelujen kehittämisessä. Vuonna 2005 kaupunginsairaalan tiloihin keskitetty suun terveydenhuolto on tänä päivänä yksi kaupungin tehokkaimmista terveydenhuollon palveluyksiköistä.

Sairaalapalvelut

Sairaalapalvelujen päätavoite oli yhteinen vanhustenpalveluiden kanssa. Molempien tavoitteena oli hoitoketjun tarkoituksenmukainen toiminta ja oikea hoidonporrastus. Tavoitteen mukaisesti somaattisen sairaanhoidon epätarkoituksenmukaiset hoitopäivät vähenivät 20 % vuoden 2005 tasosta. Akuuttiosastolta pystyttiin potilaat kotiuttamaan tai siirtämään pitkäaikaishoitoon entistä ripeämmin. Tältä osin epätarkoituksenmukaiset hoitopäivät vähenivät tavoitteen mukaisesti 30 % edellisvuodesta.

Myös hoitotakuun määräajat saavutettiin. Tehostunut toiminta vaikutti merkittävästi keskussairaalan käyttöön, kuten edellä on mainittu. Sairaalapalvelut ja vanhustenpalvelut yhdessä olivat avainasemassa vaikuttamassa toimialan suotuisaan talouskehitykseen.

Toiminnan tehostamisella ja säästöillä on myös varjopuolensa. Tilanahtaus, säästäminen tarvikkeissa, kuten mm. vaipoissa sekä ennen kaikkea liian vähäinen hoitohenkilöstön määrä koettelee ajoittain ihmisarvoa raskaastikin. Näistä potilaista ei monikaan pysty enää itse olosuhteista valittamaan.

32 Vanhustenpalvelut

Lahti on ikääntyvän väestön kaupunki. Nykyisillä ennusteilla yli 75-vuotiaiden määrä saattaa jopa kaksinkertaistua vuoteen 2020 mennessä. Tulevaisuudennäkymät huomioiden

vanhustenpalvelujen keskeinen tavoite on mahdollistaa vanhusväestön kotona asuminen mahdollisimman pitkään ja ehkäistä pysyvää laitoshoidon tarvetta.

Nyky-yhteiskunnassa vanhempien tulee huolehtia lapsistaan jo lainsäädännön perusteella, mutta vastaava velvoite ei ole lapsilla omiin vanhempiinsa nähden. Omatoimisuus ja vastuu lähimmäisistä ovat esillä mm. Lahden kaupungin strategiaa uudistettaessa. Yhteiskunnassa joudutaan laajemmaltikin pohtimaan vastuunjako. Tulevaisuuteen varautumisessa vanhat keinot eivät riitä ja tarvitaan rohkeita uusia ratkaisuja. Vaikka ensisijainen vastuu palvelujen järjestämisestä on kaupungilla, tulee yhteistyötä kolmannen sektorin sekä yksityisten palveluntuottajien kanssa tehostaa entisestään.

Vanhusten avopalvelut

Vanhusten avopalvelut käsittää kotihoidon, palveluasumisen järjestämisen, tehostetun kotiuttamisen sekä omaishoidontuen myöntämisen.

Toiminnallisena tavoitteena oli, että tehostetun palveluasumisen paikkamäärä kasvaa 11 paikalla. Tavoite saavutettiin. Tehtäväkenttä huomioiden vanhusten avopalveluille tulisi jatkossa miettiä keskeisemmät toiminnalliset tavoitteet, joissa toiminnan moninaisuus olisi paremmin huomioitu.

Kriteerit kotihoidon piiriin pääsystä ja annettavista palveluista määriteltiin uudelleen keväällä 2006. Palvelutasoa tarkistettaessa noin 200 asiakasta putosi kesän kuluessa pois palvelujen piiristä. Näistä osa siirtyi käyttämään yksityisten toimijoiden palveluja ja osa jäi omaisten vastuulle. Parhaimmassa kunnossa olevat jäivät tyystin pois palvelujen piiristä, kun hoitoa kohdennettiin entistä enemmän ns. raskaaseen työhön ja hoivallisia tehtäviä karsittiin. Aiemmista palveluista karsittiin mm. ruuan laitto asiakkaan luona ja lääkkeiden jakaminen.

Palvelutason tarkistamista voidaan pitää varsin rajuna toimenpiteenä ja se on vaikuttanut aineellisella ja etenkin henkiselä puolella. Varsinkin kodinhoidollisista tehtävistä on tingitty ja asiakkaan luona käytettävä aika minimoitu. Vuodevaatteiden vaihtamisen vain kerran kuussa saattaa vielä sietää, mutta ei turvattomuuden tunnetta. Yksinäisyys on vanhusväestön suurimpia ongelmia ja kodinhoitaja monelle vanhukselle ainoa ihmiskontakti. Kodinhoitohenkilöstön käynnit ovat entistä pikaisempia ja vain välttämättömät kuulumiset ehditään kysellä. Tämä kehitys ei edesauta hyvän vanhuuden kokemista. Tarkastuslautakunta esittääkin, että kuluvan vuoden loppuun mennessä tehdään kotihoidon palveluvalikon muutosten vaikutuksista selvitys, johon sisältyvät myös asiakaskyselyn tulokset.

Vanhusten avopalvelussa saavutettiin 2,2 milj. euron säästö talousarvioon nähden. Toiminnan tehostaminen on aina kannatettavaa. Nyt voidaan kuitenkin kysyä, onko toimenpiteiden kohderyhmä ollut oikea. Säästöt ovat kertyneet ennen kaikkea asiakaskuntaa ja suoritettavia tehtäviä karsimalla.

Vanhusväestön kasvava määrä vaatii avopalveluyksikölle jatkossa lisäresursseja. Viimeisimmässä kaupungin virkapaketissa tälle sektorille onkin perustettu neljä uutta lähihoitajan vakanssia, mitä tarkastuslautakunta pitää perusteltuna ratkaisuna.

Omaishoidontuki on ollut tarkastuslautakunnan arviointikertomusten kestoaiheita. Viime vuoden kertomuksessa peräänkuulutettiin laskelmia siitä, miten omaishoidontuen lisääminen vaikuttaisi mm. laitoshoidon menokehitykseen. Tarkastuslautakunta edellyttää, että nämä laskelmat laaditaan.

Lahdessa on kuitenkin suuria kaupunkeja vertailtaessa selvästi avohoitopainotteisin vanhustenhoitojärjestelmä. Yli 65-vuotiaita oli laitoshoidossa 6 % vuonna 2006 (7 % vuonna 2005). Joissakin kaupungeissa laitoshoidon osuus on jopa 10 %.

35 Erikoissairaanhoito

Sairaanhoitopiiri tuottaa kaupungin asukkaille erikoissairaanhoidon palvelut. Kaupungin talousarvioon kirjattuna tavoitteena oli, että erikoissairaanhoidon ikävakioidut kustannukset pysyvät suurten kaupunkien vertailussa alimmassa kolmanneksessa. Tavoite toteutui. Päijät-Hämeen keskussairaalan kustannustehokkuus onkin ollut jo usean vuoden ajan valtakunnallista huipputasoa. Kustannusvertailun tulisi toisaalta perustua myös ”toimenpidevakiointiin”, jossa vertailukohteena olisivat samantasoisia leikkaus- ym. operaatioita tuottavat sairaalat.

Kuten edellä on todettu, kaupungin ja sairaanhoitopiirin viime vuosien yhteinen työ hoitoketjun toimivuuden kehittämiseksi alkoi vihdoin tuottaa tulosta. Lahtelaisten hoitajaksot kalliissa erikoissairaanhoidossa lyhentyivät ja siirto jatkohoitoon järjestyi entistä ripeämmin. Kaupungin erikoissairaanhoidon menot vuonna 2006 olivat 66,7 milj. euroa, kun ne vuonna 2005 olivat 68,7 milj. euroa. Kehityssuuntaa voidaan pitää historiallisena.

Edelleen on kehittämistyön alla mm. keskussairaalan ja kaupungin päivystysyhteistyö sekä vuodesta toiseen vireillä ollut laboratorion ja röntgenin yhdistäminen. Tällaisia ratkaisuja voidaan tehdä, jos ne perustuvat selkeisiin taloudellista ja toiminnallista hyötyä osoittaviin laskelmiin.

36 Työterveyspalvelut

Lahden kaupungin noin 6 000 työntekijää saa työterveyshuollon kaupungin työterveysasemalla. Lisäksi kaupunki myy työterveyspalveluja noin 550 yritykselle. Työterveyshuollon asiakkaana on yhteensä noin 12 000 henkilöä. Työterveyshuolto on toiminut nettobudjetoituna yksikkönä vuodesta 2004 lukien. Yksikön nettotulos vuonna 2006 oli - 30 000 euroa (- 57 000 euroa vuonna 2005).

Työterveydenhuollon toiminnallisena tavoitteena oli, ettei suoritettujen vähene aiemmasta tasosta. Selvityksen mukaan tavoitteen toteumataso oli 95 %.

Työterveyshuolto oli tarkastuslautakunnan käyntikohteena vuonna 2006. Esiin tuli se, että nykyiset toimitilat ovat liian pienet ja niissä on myös todettu homeongelmia. Sosiaali- ja terveysviraston sisäisenä joustamattomuutena tuli esiin myös se, ettei työterveyshuolto ole saanut toivomaansa vastaanottohuonetta kaupunginsairaalan tiloista. Työnantajan etu olisi, että kaupungin henkilöstön työterveyspalvelut hoidettaisiin joustavasti siten, että työajan menetys jäisi mahdollisimman vähäiseksi.

37 Hyvinvointipalvelut

Terveysneuvontapalvelut

Terveysneuvontapalvelujen painopisteenä oli lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja erityisesti vanhemmuuden tukeminen.

Toiminnallisena tavoitteena oli mm. että ensimmäistä lastaan odottavat perheet haastatellaan. Tavoite saavutettiin 80 %:sti. Lapsiperheiden kotipalvelussa tavoitteena oli suorittaa kotikäynti kahden viikon kuluessa yhteydenotosta, jotta kotipalvelun tarve voidaan arvioida. Tämä tavoite toteutui annetun selvityksen mukaan 90 %:sti. Tarkastuslautakunnan näkemys on, ettei pelkkä palvelutarpeen kartoitus anna riittävää kuvaa toiminnan tasosta. Lapsiperheiden kotipalvelun saatavuudessa on lautakunnan käsityksen mukaan parantamisen varaa.

Tarkastuslautakunta käsittelee lasten ja nuorten henkistä hyvinvointia kahdessa kokouksessaan tarkastuskauden aikana. Kokouksissa olivat esillä nuorisotoimi, psykososiaaliset palvelut, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto sekä oppilashuolto. Tarkastuslautakunnan käsi-

tyksen mukaan kehitys on kulkenut huonompaan suuntaan. Vaikka lasten ja nuorten ongelmien lisääntyminen ei ole vain lahtelainen ilmiö, on myös paikallistasolla paljon kehitettävää. Seuraavana eräitä esiin tulleita seikkoja:

- ennaltaehkäisevästä työstä on tingitty,
- nuorten syrjäytymiskiirteen katkaisussa kaivattaisiin lisää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä,
- perheneuvolasta on vaikea saada ns. kriisiaikoja,
- joka koululla pitäisi olla oma kokopäivätoiminen terveydenhoitaja,
- lukioiden oppilashuoltoa ei viime vuonna ollut käytännössä lainkaan,
- lukioterveystuon keskittäminen Kannakseen on kaupungin muissa lukioissa opiskeleville hankala ratkaisu.

Oikea-aikaisella avulla lapsen ja nuoren tiettyssä kehitysvaiheessa voi olla koko loppuelämän luotaava vaikutus. Varsinkin opintojen katkeaminen voi olla kohtalokasta ja pahimmillaan johtaa yhteiskunnalliseen syrjäytymiseen. Tällaista kehitystä pitäisi kaikin tavoin pyrkiä ehkäisemään.

Sosiaalipalvelut

Toimeentuloturveysyksikön toiminnallisena tavoitteena oli asiakasprosessien sujuvuus ja käsittelyn yhdenmukaisuus. Toimeentulotuen käsittelyn aikatavoitteena oli 8 vuorokautta, joka tuli saavuttaa 8 kk:na 12:sta. Määräaika saavutettiin vain vuoden yhtenä kuukautena.

Toimeentulotuen myöntämiseen tutustuminen oli myös tarkastuslautakunnan työohjelmassa toimintakauden aikana. Lautakunta ei saanut kovin vakuuttavaa kuvaa toimeentuloturvaa-asioiden hallinnoinnista. Hämmennystä aiheutti mm. yksikön tilastointi tuen kuukausittaisesta myöntämisestä ja tukitalouksien määrästä. Tilastoja laaditaan kahdenlaisia; ns. Stakesin tilastoja sekä kaupungin omia tilastoja. Nämä poikkeavat toisistaan. Lautakunnalle jäi epäselväksi mm. se, onko tukitalouksien määrä vuonna 2006 lisääntynyt vai vähentynyt.

Toimeentulotukimenot ovat kuitenkin kasvaneet noin 6 % vuonna 2006. Tähän on vaikuttanut mm. valtionosuusjärjestelmän muutokseen liittyvän omavastuuosuuden (7 %) poistuminen syyskuusta 2006 lukien. Myös asumismenojen kasvulla on ollut vaikutusta. Toimeentulotukea maksettiin 9,7 milj. euroa vuonna 2006 (9,1 milj. euroa v. 2005).

Toimeentulotukihakemusten kirjallinen käsittely on keskitetty. Kuitenkin tukipäätöksiä tehdään myös sosiaalitoimen erityispalveluissa, aikuissosiaalityössä, maahanmuuttajapalveluissa, kuntouttavassa työtoiminnassa, asunnottomien huollossa ja lastensuojelussa. Monelta taholta myönnettävää toimeentulotukea on hankala koordinoita ja tämä vaikuttanee myös tilastoinnin vaikeuteen. Toimintojen keskittäminen yhteen paikkaan saattaisi olla hyvä ratkaisu.

Aikatavoitteesta jääminen johtuu toimeentuloturveysyksikön mukaan kirjallisen käsittelyn henkilöstön liian vähäisestä määrästä. Laaditun selvityksen mukaan tarvittaisiin kolme tukikäsittelijää lisää. **Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toimeentulotuen myöntämistä ja koordinoitua tulee kehittää siten, että kokonaisuus on paremmin hallinnassa.**

Lahden kaupungin sosiaaliamiehen selvityksessä vuodelta 2006 esitetään joukko epäkohtia sosiaalihuollon tilasta. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota asiaan jo vuoden 2005 arviointikertomuksessa.

Lastensuojelu

Lastensuojelun tavoitteena oli ostopalvelun käytön hillitseminen siten, että hoitopäivien määrä vähentyy 10 %. Tavoitteen toteuma-asteeksi on laskettu 92 %. On kuitenkin huomattava, että ostopalvelut näyttävät tulevan eräiltä osin jopa omaa tuotantoa edullisemmiksi.

Uusia lastensuojeluilmoituksia kirjattiin 914 kpl vuonna 2006. Lisäystä kahteen edellisvuoteen oli 70 %. Kasvu on melkoinen, joskin osan siitä selittää käyttöön otetun atk-järjestelmän aiempaa tarkempi kirjausmenetelmä. Avohuollossa lahtelaisia lapsia ja nuoria oli vuonna 2006 keskimäärin 1 149 (955 vuonna 2005). Merkillepantavaa on, että kiireellisten huostaanottojen määrä (26) vähentyi puoleen edellisvuodesta (53). Uusia huostaanottoja oli vuonna 2006 kaikkiaan 30. Määrä väheni edellisvuodesta ja vakiintui viime vuosien keskimääräiselle tasolle. Tilannetta ei silti voida pitää suinkaan hyvänä. Jokainen huostaanotto on liikaa ja suuri tragedia niin lapselle kuin vanhemmille. Toisaalta tätä viimesijaista toimenpidettä ei pitäisi liikaa pitkittääkään, jos lapsen etu sitä vaatii. **Ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat nimenomaan lastensuojelussa ensiarvoisen tärkeitä.**

Sijaishuollossa oli vuonna 2006 yhteensä 363 lasta tai nuorta. Heistä kaupungin omissa lastenkodeissa oli 145, perhehoidossa 110 ja ostopalveluyksiköissä 108. Hoitovuorokauden keskihinta viimeisimmän laskelman mukaan oli kunnallisissa laitoksissa 197 euroa, ostopalveluyksiköissä 175 euroa ja perhehoidossa 40 euroa. Kustannusvertailussa kuuden suurimman kaupungin kesken Lahden kustannukset ovat hieman keskitason alapuolella.

Lastensuojelun ostopalveluista järjestettiin vuonna 2006 tarjouskilpailu Lahden ja ympäristökuntien tarpeita varten. Kilpailutuksen perusteella valittiin 118 lastensuojelun ympärivuorokautista ammatillista perhekotihoitoa ja laitoshoidon tarjoavaa palveluntuottajaa. Sopimukset on tällä erää tehty vuoden 2009 loppuun saakka.

Lastensuojelun ostopalvelupaikat olivat aiemmin muotoutuneet vuosien kuluessa lähinnä tarjonnan mukaan ja hankintakulttuuri tältä osin ei ollut nykysääntösten mukaista. Kaikilta osin ei ollut edes kirjallisia sopimuksia. Toiminnan täsmentyminen onkin hyvä asia.

41 Sosiaalitoimen erityispalvelut

Sosiaalitoimen erityispalvelujen toiminta-alueina ovat kehitysvammahuolto, vammaispalvelut, maahanmuuttajapalvelut ja asunnottomien huolto.

Vammaishuollossa oli tavoitteena saavuttaa omissa asumispalveluyksiköissä 97 %:n käytöaste. Tavoite saavutettiin, kun käyttö oli 98 %.

Asunnottomien huollossa tavoite ylitettiin selvästi. Tavanomaiseen vuokra-asumiseen siirtyi asuntoloista 47 henkilöä, kun tavoite oli vain 15.

Kuljetuspalvelujen järjeistämistä koskeva tavoite ei toteutunut. Matkoja yhdistelevä palvelukeskus toteutuu vasta kulvana vuonna. Kuljetuspalveluihin varatut määrärahat ovat tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan olleet jo pitkään riittämättömät ja toistuvasti loppuvat kesken vuoden. Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan kuljetustuen myöntämisen kriteerit ovat osin suorastaan järjen vastaisia. Niitä sovellettaessa on jouduttu mm. tilanteisiin, jolloin asiakas ja hänen saattajansa joutuvat matkustamaan eri kyydillä määränpäähän.

Sosiaalitoimen erityispalveluissa suurimpia virheitä vuonna 2006 oli omaishoidontuen vähentäminen alle 65-vuotiailta. Tämä johtanee osaltaan laitoshoidon lisääntymiseen. Myös Keijupuiston asuntolan alas ajamisen vaikutukset tuntuvat vielä pitkään. Pelkona on, ettei asuntolaa korvaavia ratkaisuja pystytä tarjoamaan riittävästi.

46 Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalveluilla oli koko sosiaali- ja terveystaloutta koskevana tavoitteena viraston sairauspoissaolojen vähentäminen siten, ettei niiden yhteismäärä nouse vuoden 2004 tasosta. Tavoitteen toteuma oli 98 %.

Lahden Talouspalvelut -taseyksikköä käynnistettäessä sosiaali- ja terveystaloutella oli hallintokunnista suurimpana merkittävä asema. Se lähti mukaan hankkeeseen hieman vastahakoisesti. Tämä on ymmärrettävää, sillä pelkona oli toimialakohtainen kustannusten nousu. Taseyksikön tavoitteena on kuitenkin toiminnan tehostaminen ja kustannussäästöt koko kaupunkitasolla. Tähän päästään vain, jos kaikki tahot ovat sitoutuneet uuteen toimintatapaan.

5 SIVISTYSTOIMIALA

Sivistystoimiala vastaa koulutus-, kirjasto-, kulttuuri-, liikunta-, museo-, orkesteri-, teatteri- ja nuorisopalvelujen järjestämisestä. Toimialan asioista päättää edelleen kolme lautakuntaa: sivistys-, kulttuuri- ja liikuntalautakunta. Näistä liikuntalautakunnan käsittelemät asiat ovat olleet kovin vähäiset. Lautakunta haluttiin lautakuntaremontissa säilyttää itsenäisenä lähinnä Lahden urheilukaupunkimaineen vuoksi. Jatkossa on kuitenkin syytä miettiä, vaatiiko kaupungin imago todellakin erillistä liikuntalautakuntaa, vai voitaisiinko tehtävät yhdistää jompaankumpaan toimialan lautakunnista.

Sivistystoimialan hallintoa on kehitetty vastaamaan moninaisen palvelutuotannon vaatimuksia. Edellisvuosina tarkastuslautakunta on varoitellut paisuttamasta liikaa toimialan hallinto-organisaatiota. Toimialan hallinto- ja tukipalveluyksikkö onkin kasvanut tehtäväkenttään nähden varsin maltillisesti. Vakansseja on perustettu tai niiden tehtäviä muutettu vain tarpeen vaatiessa. Esimerkiksi aiemman opetustoimen talousjohtajan viran tehtäväkenttä on laajennettu koskemaan koko toimialan taloushallintoa.

Toimialan asioista puhutti vuoden 2006 aikana edelleen eniten kouluverkon tiivistäminen. Keskustelu kuitenkin laantui huomattavasti, kun havaittiin, ettei mitään järjestyttävää ole sittenkään tapahtunut. Lakkautettujen ala-asteiden oppilaat siirtyivät varsin joustavasti uusiin opintajoihin, jotka eivät ole kohtuuttoman kaukana aiemmista. Laskelmat kertovat, että toimenpiteillä saavutettiin jo vuoden 2006 syyslukukaudelta lähes 0,4 milj. euron säästö. Vuotuisiksi säästöiksi on arvioitu 1,3 milj. euroa, mikäli kaikki kouluverkon järjestyttämistä laaditut suunnitelmat toteutuvat. Sivistystoimialan säästöt kertyvät kiinteistökuiluista sekä koulujen rehtoreiden ja muun henkilöstön palkkakuluista. Kaupunkitasolla kiinteistökuilujen säästöjä saadaan vain, mikäli tyhjentyneistä tiloista luovutaan tai saadaan ne muutoin hyötykäyttöön.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kouluverkkoa koskevassa päätöksenteossa ei jatkossa enää vitkuteltaisi, jotta kokonaisvaltaisessa kehitystyössä päästäisiin eteenpäin.

Toisaalta viimeaikaiset uutiset Kivimaan koulun homeongelmista tuovat aivan uutta näkökulmaa koulukeskusteluun. Tapaus on vakavuudessaan sitä luokkaa, ettei se voi olla vaikuttamatta myös kouluverkon tiivistämisen jatkosuunnitelmiin. Pahinta asiassa on se, ettei tässä vaiheessa voida vielä tietää, kuinka paljon terveyshaittoja on aiheutunut niin oppilaille kuin koulun henkilökunnallekin. Korjaustoimenpiteiden viivyttely on suorastaan anteeksiantamatonta ja ongelman vähättely vielä pahentaa asian hoitoa. Rakentamisvirheistä ja homeongelmista kirjoitetaan jäljempänä lisää kohdassa ”Havainnot ja huomiot”.

Sivistystoimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumista arvioidaan jäljempänä yksikkökohtaisesti.

51 Perusopetus

Kuten niin monena aiempanakin vuonna oli perusopetuksen toiminnallisena tavoitteena se, että peruskoulun päättävästä ikäluokasta 97 % sijoittuu nuorisoasteen koulutuspaikoille. Päättötodistuksen sai 998 oppilaasta joista 91 % sijoittui em. jatkokoulutukseen. Kymppiluokalla tai muussa koulutuksessa jatkoi 68 oppilasta, joten toimiala on katsonut tavoitteen tulleen saavutetuksi.

Toinen toistuva tavoite koskee tuntikehyksen määrää. Nämä molemmat tavoitteet ovat perustehtävän kannalta varsin keskeisiä, joten ne voivat olla myös samoja vuodesta toiseen.

Tuntikehyksellä määritellään resurssit, joiden tulisi olla riittävät oppimisen mahdollistamiseksi. Tavoitteena oli saavuttaa tuntikehyksessä vähintään suurten kaupunkien keskitaso. Tuntikehyksen kokonaismäärä pieneni syyslukukauden alusta 2006 keskimäärin 3,2 %. Leikkaus merkitsi laskennallisesti 24 opettajan viran vähennystä. Vaikutus ryhmäkokojen kasvamiseen oli kuitenkin pieni. Tuntikehys on Lahdessa edelleen suurten kaupunkien keskitasoa.

Opetuksen määrästä tai tasosta ei perusopetusta ole viime aikoina juurikaan moitittu. Tarkastuslautakunta on huolissaan mm. koulujen liikuntatuntien vähentymisestä, mikä osaltaan vaikuttaa lasten ja nuorten vähentyneeseen liikkumiseen ja yleiseen fyysisen kuntotason heikkenemiseen.

Koulukeskustelu on liikkunut lähes yksinomaan koulukiinteistöjen parissa, kuten edellä on jo todettu. Koulutilojen siivouksen taso on myös noussut voimakkaasti esiin. Siivouksen määrästä on todella tingitty. Palvelusta vastaava Lahden Siivouspalvelut myy siivousta juuri sen verran kuin siltä tilataan. Siisteystasoa on syytä nostaa nykyisestä. Myös oppilailta ja koulun henkilökunnalla on vastuunsa työympäristöstä. Tältä osin on asennekasvatusta lisättävä niin kotona kuin koulussa.

54 Lukio-opetus

Lukio-opetuksen toiminnallisena tavoitteena oli myös vanha tuttu tavoite ylioppilaiden sijoittumisesta yliopistoihin tai ammattikorkeakouluihin kolmen vuoden kuluessa. Vuonna 2004 ylioppilaaiksi valmistuneista on korkeakouluopintoihin sijoittunut mittaustuloksen mukaan noin 72 % mikä ylittää selvästi tavoitteena olleen 60 %.

Tarkastuslautakunta otti viime vuoden kertomuksessaan kaukonäköisesti kantaa mm. Kannaksen lukion edelleen laajentamiseen. Näistä suunnitelmista päätettiin sitten luopua. Kannaksen lukion 9 milj. euron peruskorjaus on alkamassa. Saneeraus on välttämätön, mutta tulee vaikeuttamaan opiskelutyötä melkoisesti. Lyseon lukion siirtäminen Harkun koulukiinteistöön on ollut viime aikojen kuuma peruna. Ratkaisuvaihtoehtoihin ei tarkastuslautakunta sinällään tunne tarvetta ottaa kantaa. Jatkossa kaupungin oma lukioverkko tulee joka tapauksessa perustumaan neljän lukion malliin.

Lukiolaisten terveyden- ja oppilashuollon ongelmista on kirjoitettu terveysneuvontapalvelujen kohdalla.

55 Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut on syksystä 2005 lukien toiminut osana sivistystoimialan hallintojärjestelmää. Palveluyksikkö sisältää lasten päivähoidon ja esiopetuksen sekä lasten kotihoitoon ja yksityisen hoidon tuen. Yksikkö on taloudelliselta merkitykseltään perusopetuksen ohella toinen todella suuri yksikkö sivistystoimialalla. Toimintamenot vuonna 2006 olivat 42 milj. euroa.

Päivähoidon tarpeeseen sekä esiopetuksen toteutukseen on viime vuonna pystytty vastaamaan määrällisesti ja sisällöllisesti. Myös budjetissa pysyttiin toisin kuin vuonna 2005, jolloin mm. ruokahuollon kustannusten kasvu yllätti. On kuitenkin huomattava, että vuonna 2006 varhaiskasvatuspalvelujen tulotavoitetta vähennettiin lisätalousarviossa 396 000 euroa.

Yksikön yhteistyö Lahden Aterian kanssa on alkuvaikeuksien jälkeen tiivistynyt ja myös itse toiminta on nivoutunut melko hyvin yhteen perusopetuksen kanssa. Voidaankin katsoa, että varhaiskasvatuspalvelujen toiminnallinen tavoite yksikön toimintojen paremmasta integroinnista osaksi sivistystoimialan palvelurakennetta on saavutettu. Työtä tullaan jatkamaan määrittämällä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhtenäiset toiminta-alueet. Asiaa on valmisteltu vuonna 2006 ja kuluvana vuonna tullaan näille alueille nimeämään aluepäiväkodinjohtajat ja aluerehtorit. Uusia virkoja ei tulla perustamaan, vaan johtajat nimetään alueellista koordinoitua varten nykyisistä päiväkodinjohtajista ja rehtoreista.

56 Työväenopisto

Työväenopisto toimi viimeistä vuottaan pelkästään Lahden kaupungin yksikkönä. Vuoden 2007 alusta aloitti toimintansa Suomen suurin seudullinen kansalaisopisto, Wellamo-opisto.

Kymmenen kunnan muodostama seutuopisto kuuluu Lahden kaupungin organisaatioon. Wellamo-opistolla on 160 toimipistettä, henkilöstön määrä on 300 ja opetustunteja vuosittain noin 52 000. Opiston ensimmäistä toimintavuotta seurataan mielenkiinnolla. **Myön- teistä on ennen kaikkea se, että ympäristökunnat ovat suostuneet Lahti-vetoiseen organisaatiomalliin.**

Työväenopiston historian viimeisen toimintavuoden tavoitteena oli saavuttaa 6 300 opiskelijaa. Opiskelijoita oli 6 330, joten tavoite saavutettiin.

60 Kirjasto- ja tietopalvelut

Toiminta-ajatuksensa mukaan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto tarjoaa asiakkailleen tietoa ja elämyksiä. Tavoitteena on tukea ihmisten henkistä kasvua ja hyvinvointia.

Kaupunginkirjaston toimipisteissä oli vuonna 2006 yhteensä 1 330 000 asiakaskäyntiä, kun tavoite oli 1 500 000. Vähennystä oli nimenomaan pääkirjaston käytössä, kun taas lähikirjastojen käyttö säilyi ennallaan.

Kirjaston kotisivuilla kirjattiin 106 000 käyntiä ja lainaustietokannassa 393 000 käyntiä, eli yhteensä 499 000 käyntiä. Näin ollen tavoitetasoa (570.000 www-käyntiä) ei saavutettu virtuaalikäyntienkään määrässä. Sähköiset ”kirjastokäynnit” ovat kuitenkin kasvava sektori kirjaston toiminnassa ja todennäköinen syy pääkirjaston asiakaskäyntien vähentymiseen.

Lahden kaupungin alueellinen väestömuutos on aiheuttanut sen, etteivät nykyiset lähikirjastot kaikilta osin ole oikeassa paikassa. Kirjastoverkkoa joudutaankin tarkastelemaan ainakin tästä näkökulmasta.

Tarkastuslautakunta käsitteli kirjaston asioita kokouksessaan tammikuussa 2007. Tällöin todettiin mm. se, että kirjaston henkilökunta on varsin kielitaitoista ja pystyy palvelemaan asiakkaita tarvittaessa usealla kielellä. Lisäksi lautakunta tutustui uuteen moderniin kirjastoautoon, joka sittemmin kaupunkilaisille julistetun nimikilpailun perusteella sai nimen ”Pegasos”.

61 Kaupunginteatteri

Kaupunginteatterin katsojamäärä pieneni kolmantena vuonna peräkkäin. Katsojia oli 75 218 vuonna 2006 (78 850 vuonna 2005, 83 000 vuonna 2004). Tavoitteena ollutta 90 000 katsojan määrää ei näin ollen läheskään saavutettu. Varsinkin kevätkaudella 2006 katsojamäärä jäi vaatimattomaksi, kun suuren näyttämön tarjonta ei vetänyt. Syksyn lisätalousarviossa jouduttiinkin teatterin tulotavoitetta vähentämään 240 000 eurolla. Käänteeseen parempaan oli nähtävissä vuoden lopulla. Syyskauden uusi ohjelmisto oli selkeästi aiempaa vetävämpi.

Tarkastuslautakunta kirjoittikin vuosi sitten, että vaikka ohjelmiston ”kassamagneetit” ovat joidenkin mielestä taiteellisen tason alennusmyyntiä, on niillä kuitenkin selvä vaikutus katsojamääriin ja pääsylipputuloihin. Tämä näkemys on nyt hyväksytty myös kaupunginteatterin piirissä. Uusi ohjelmisto pitää sisällään niin suosikkimusikaaleja kuin vanhaa perisuomalaista ”Niskavuorta”. Katsojamäärät ovatkin jo selvässä kasvusuunnassa. Uusi teatterinjohtaja Maarit Pyökäri pääsee aloittamaan hyvässä myötätulessa kulkevan kaupunginteatterin peräsimessä.

62 Kaupunginorkesteri

Kaupunginorkesteri jatkoi vuonna 2006 kansainvälistä mainettaan pönkittävää kiertuesarjaa. Saksassa, Japanissa ja Hollannissa pidetyissä yhteensä 12 konsertissa oli yhteensä liki 15 000 kuulijaa. Orkesteri sai edelleen etupäässä kiittäviä arvosteluja kriitikoilta. Voidaankin katsoa, että orkesterin toiminnallisena tavoitteena ollut tasokas, monipuolinen ja kansainvälisesti kiinnostava ohjelmisto saavutettiin hyvin. Yhteensä orkesteri tilastoi 61 514 kuulijaa, mikä ylitti tavoitteen (53 000) selvästi.

Lisätalousarviossa orkesterin tulotavoitetta alennettiin teatterin tapaan 240 000 euroa. Orkesterin vuoden 2006 tulot kuitenkin ylittivät jopa alkuperäisen talousarvion 250 000 eurolla. Nettobudjetoitu yksikkö pystyikin näin ollen lisäämään käyttömenojaan alkuperäiseen talousarvioon verrattuna noin 0,5 milj. eurolla.

Tarkastuslautakunta edellyttää vastaisuudessa budjettikuria myös kulttuurilaitoksilta. Tämä kritiikki kohdistuu tällä kertaa sekä teatteriinkin että orkesteriin.

Vuonna 2006 valmistellun sopimuksen mukaan kaupunginorkesteri konsertoi Hämeenlinnassa kerran kuussa kuluvan vuoden syksystä lähtien. Toimintatapa on uraa uurtava jopa niin, että myös opetusministeriö on myöntänyt erillistukea hankkeeseen.

Merkittävä asia on myös Sibeliustalon urkuhankkeen toteutuminen keräyksellä, jonka toteutti Pro Organo Pleno r.y. Yhdistys lahjoittaa urut Lahden kaupungille.

Vuoden lopussa ratkesi orkesterin tulevaisuuden kannalta tärkeä kapellimestarikysymys. Orkesteria johtaa jatkossakin kansainvälisen tason kapellimestari, kun Osmo Vänskän jälkeinen tahtipuikkoon tarttuu Jukka-Pekka Saraste. Hänestä tulee orkesterin taiteellinen neuvonantaja elokuussa 2008.

63 Kaupunginmuseo

Kaupunginmuseon keskeinen perustehtävä oli lahtelaisuuden ja lahtelaisen identiteetin säilyttäminen. Toiminnallisena tavoitteena oli edelleen, että riittävä osa kulttuurin tulokista talletetaan. Tavoitetasona oli 8 000 – 15 000 objektin vastaanottaminen. Kokoelmat karttuivat vuonna 2006 vain 1 800 esineellä. Tarkastuslautakunta ei pidä tätä kehitystä lainkaan moitittavana ottaen huomioon henkilöstön vähäisyyden ja varastotilajärjestelyt. Vuoden aikana keskityttiin mm. Askon kokoelman järjestämiseen.

Lautakunta tutustui toimintakauden aikana museon varastotiloihin. Huolimatta siitä, että Sopenkorvenkadun toimitiloihin saatiin muutostöiden jälkeen paljon lisää varastotilaa, on lisätarve museon laskelmien mukaan edelleen noin 3 000 m². Säilytyksen ja esillepanon kannalta hankalin on professori Mauno Hartmanin hirsiveistoskokoelma, josta on tehty talletussopimus vuonna 1993.

Museotoimen osalta voidaan yhteenvetona todeta, että sopimukset laajojenkin kokoelmien ”ikuisesta” säilyttämisestä ja näytteille asettamisesta näyttävät muodostuvan melkoiseksi taloudelliseksi rasitteeksi. Tämän kaltaisia sitoumuksia tulisi jatkossa välttää ja ottaa myös jo tehdyt sopimukset uudelleen arvioitavaksi. **Myös museon näyttely- ja varastotiloista tulisi laatia kokonaisvaltainen suunnitelma, jossa määriteltäisiin pidemmän tähtäimen tilatarpeet.** Eräiden museoiden kävijämäärät ovat varsin vaatimattomia.

64 Liikuntapalvelut

Liikuntatoimi huolehtii liikuntapaikkojen kunnosta ja luo muutoin edellytyksiä liikunta- ja urheilutoiminnalle. Palvelutarjonnalla on suuri merkitys niin kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseksi kuin kaupungin kansainvälisen urheilumaineen ylläpitämisessä. Myös kaupungin strategiassa korostetaan kaupunkilaisten omavastuuta terveydestään, jonka vaalimisessa liikunta on avainasemassa.

Toiminnallisena tavoitteena oli edelleen turvata lasten ja nuorten liikuntatoiminnan edellytykset siten, että 45 % menoista kohdennetaan tähän tarkoitukseen. Tavoitteen arvioidaan toteutuneen, joskaan sen mittaaminen ei ollut mahdollista. Tätä vaikeasti mitattavaa tavoitetta ei enää sisällykään vuoden 2007 talousarvioon.

Toinen tavoite koski liikuntapaikkojen käyttöastetta. Tilastoinnin avulla voitiin todeta, että tavoitteena ollut vuoden 2005 taso saavutettiin vuonna 2006.

Merkittäviä asioita liikuntatoimessa oli mm. Saksalan uimahallin peruskorjauksen valmistuminen. Yli vuoden peruskorjauksessa ollut uimahalli rakennettiin lähes täysin uudelleen ja avattiin yleisölle syksyllä 2006. Tulevista liikuntapaikkainvestoinneista uuden harjoitusjäähallin rakentamisen valmistelu etenee hyvää vauhtia. Launeenkadun varteen nouseva halli perustuu ulkopuolisen rakennuttajan ja ylläpitäjän toimintamalliin. Kaupunki sitoutuu ostamaan tietyn määrän jäääikaa vuosittain. Sama hankintamenettely saattaa tulla kyseeseen myös Urheilutaltoa korvaavan liikuntahallin osalta.

Liikuntatoimi ansaitsee edelleen kiitosta mm. korkealuokkaisesta ja monipuolisesta latuverkostosta, jonka ylläpito tosin kuluneen talven osalta jäi sääolojen vuoksi tavanomaista lyhytaikaisemmaksi. Sen sijaan kaupungin reuna-alueiden liikuntapaikkojen kunnossa on toivomisen varaa.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti Lahti on hakenut hiihdon vuoden 2013 MM-kisoja. Lahden mahdollisuudet kisojen isäntäkaupungiksi näyttävät ainakin tässä vaiheessa varsin hyviltä.

65 Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut edistää toiminta-ajatuksensa mukaisesti nuorten hyvinvointia yhteisöllisellä ja yksilöllisellä tuella ja toiminnalla.

Toiminnallisena tavoitteena oli monipuolisten ja korkeatasoisten nuorisopalvelujen avulla saavuttaa toiminnassa 160 000 osallistujaa. Tavoite tarkoittanee käyntikertojen määrää. Nuorisotoimen antaman selvityksen mukaan tavoitetta ei saavutettu. Syynä oli mm. nettikahvila Hurinan toiminnan lopettaminen syksyllä ja kerhotoiminnan vähentäminen.

Nuorisotoimi oli tarkastuslautakunnan arviointikohteena marraskuussa 2006. Kokous pidettiin Etelä-Lahden uudessa nuorisotilassa Profilissa.

”Aivovalta-projekti” on sivistys- sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteishanke, jota nuorisopalvelut hallinnoi. Projektissa etsitään ruohonjuuritason keinoja lasten ja nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Aivovalta-projektin vuoden 2006 ”kärkihankkeita” on ollut laatimassa 2 500 lahtelaista nuorta. Yksi kärkihankkeista on alennuksen saaminen nuorten linja-automaksuihin. Lahdessa on kalliit bussitaksat ja jo 12-vuotiaat joutuvat maksamaan aikuislipun hinnan. Nuoret ovatkin esittäneet erillisen nuorisokortin kehittämistä. Näin eri kaupunginosissa asuvat nuoret olisivat tasa-arvoisemmassa asemassa etupäässä keskustaan suuntautuvissa harrastus- ym. matkoissaan.

Tarkastuslautakunta pitää esitystä nuorisokortista kannatettavana ja selvittämisen arvoisena, joskin sen toteuttaminen mitä ilmeisimmin vaatisi kaupungin lipputukea. Näitä esityksiä tulee säännöllisin väliajoin eri tahoilta. Kaupunki on viime aikoina tasapuolisuussyistä suhtautunut lipputukeen pidättyvästi.

66 Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimi pyrkii huolehtimaan vapaan kulttuurityön toimintaedellytyksistä ylläpitämällä tiloja ja järjestämällä tilaisuuksia.

Toiminnallisena tavoitteena oli saavuttaa toimintaan osallistuvien ja asiakkaiden yhteenlasketuksi määräksi 60 000 henkilöä. Tavoitetta ei saavutettu. Osallistujamäärä oli noin 27 500 henkilöä. Tähän vaikutti ennen kaikkea se, että Pikkuteatteri oli remontin vuoksi noin puoli vuotta pois käytöstä.

Kulttuuritoimen hallinnassa olevat harrastetilat olivat vuoden 2006 aikana tarkastelun kohteena. Loviisankadun Pikkuteatterista oltiin jo luopumassa. Vuokrasopimusta kuitenkin vielä jatkettiin, koska korvaavia tiloja ei ainakaan vielä ollut osoittaa.

Tarkastuslautakunta arvostaa sitä, että kulttuuritoimi pystyy vuodesta toiseen varsin vähäisillä henkilöresursseilla ja määrärahoilla luomaan edellytyksiä monipuoliselle kulttuuriharrastustoiminnalle. Lapset ja nuoret ovat tärkeimpiä kohderyhmiä. Vuosittaiset Lasten talvikarnevaalit ovat hyvä esimerkki tästä pitkäjänteisestä yhteistyöstä eri tahojen välillä.

7 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMIALA

Teknisen ja ympäristötoimialan tarkoituksena on luoda perusedellytykset kaupungin kestävälle kehitykselle sekä asukkaita ja asiakkaita tyydyttävälle asumiselle, yrittämiselle ja muulle kaupunkielämälle.

Teknisen lautakunnan alaisina toimivat hallinnon, tilakeskuksen, kunnallistekniikan ja maankäytön tulosityksiköt sekä 1.7.2006 alkaen myös rakennusvalvonnan tulosityksikkö. Teknisen lautakunnan alaisuuteen perustettiin tällöin lupa- ja valvontajaosto rakennusvalvonnan, ympäristöterveyden ja eläinlääkinnän viranomaistehtävien käsittelyä varten.

Ympäristö- ja rakennuslautakunnan alaisena toimivat 30.6.2006 saakka valvonta- ja ympäristökeskuksen sekä rakennusvalvonnan tulosityksiköt. Ympäristöpalveluiden alueellistamisen yhteydessä 1.7.2006 perustettiin ympäristölautakunta, jonka alaisuudessa toimii Lahden seudun ympäristöpalvelut tulosityksikkö. Uudistuksen yhteydessä terveydensuojelu siirrettiin lakkautetusta valvonta- ja ympäristökeskuksen tulosityksiköstä rakennusvalvonnan tulosityksikköön.

Lahden seudun ympäristöpalvelut tulosityksikkö vastaa ympäristönsuojelusta, luonnonsuojelusta, maa-ainesten otosta sekä vesistöjen- ja luonnonhoidosta Lahden lisäksi myös Hollolassa ja Nastolassa. Tämä on toimialan eräs merkittävimmistä tapahtumista vuoden 2006

aikana. Yhteistyö on toteutettu keskuskuntamallin mukaan ja uudistuksen yhteydessä Lahteen siirtyi kolme viranhaltijaa Hollolasta ja Nastolasta. **Tarkastuslautakunta antaa erityiskiitoksen edellä mainitun kuntayhteistyön organisoimisesta ilman suurempia uusia hallintorakenteita.**

Teknisellä ja ympäristötoimialalla on **pitkät perinteet asiakaskyselyistä. Tämän toimintatavan toivoisi yleistyvän muillakin toimialoilla.** Toimialan toiminnallisten tavoitteiden toteutumista arvioidaan jäljempänä tulosityksikkökohtaisesti

70 Hallinto

Hallinnon tulosityksikkö vastaa lautakunta-, johtamisen tuki-, henkilöstö-, laki-, talous-, tietotekniikka-, tieto-, tutkimus- ja viestintäpalvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä. Yksikön ainoana toiminnallisena tavoitteena oli asiakaskyselyjen indeksillä mitattuna asiakkaiden tyytyväisyys vähintään 70 %:n tavoitetasolla. Tulosityksikkö saavutti tavoitteensa sisäisten asiakkaiden osalta. Sen sijaan viestinnän ja asiakaspalvelun osalta yksikkö saavutti tavoitteensa vain osittain.

Viestinnän osalta 65 % vastaajista oli kokenut saaneensa tietoa riittävän ajoissa ennen päätöstä. Kyselyn perusteella vain 59 % oli kokenut, että asiasta oli kerrottu avoimesti. Asiakaspalvelun osalta 66 % vastaajista oli katsonut saaneensa asiansa hoidettua. **Tarkastuslautakunta pitää erittäin huolestuttavana kyselyn tuloksia etenkin avoimuuden ja asioiden hoitumisen osalta.** Asiakkaiden kannalta on todella valitettavaa, jos joka kolmas ei saa hoidettua asiaansa käyntinsä yhteydessä.

72 Kunnallistekniikka

Kunnallistekniikan tulosityksikkö vastaa kadunpidosta ja muiden yleisten alueiden hallinnasta, kehittämisestä ja ylläpidosta sekä liikennejärjestelmän suunnittelusta.

Tulosityksikön tavoitteena oli edellisvuoden tapaan se, että asukkaat ja asiakkaat ovat tyytyväisiä väylien ja viheralueiden ylläpitoon ja hoitoon. Tavoitteen saavuttamista mitattiin asiakaskyselyillä erikseen keskustan ja sen ulkopuolisten alueiden osalta.

Keskustassa tavoiteltiin 70 %:n tyytyväisyystasoa. Tavoite saavutettiin keskustan puistojen hoitoa lukuun ottamatta (62,8 %). Liukkaudentorjunta oli kaupunkilaisten mielestä jopa parantunut edellisestä mittauksesta.

Keskustan ulkopuolella oli tavoitetaso alhaisempi (55 %). Tyytyväisyyttä kartoitettiin yhdeksässä eri kohteessa. Kaikkein tyytymättöimpiä oltiin jalankulku- ja pyöräteiden avaruuteen (45,9 %) ja liukkaudentorjuntaan (46,2 %). Tavoitetasosta on jääty useana vuonna, koska kunnossapitoon ei ole ollut osoittaa riittäviä resursseja.

Loppuvuodesta 2006 tarkastuslautakunnan 2. jaoston kokouksessa käsiteltiin mm. katujen korjaustöitä ja tällöin esiin nousivat Vesijärvenkadun muutostyöt. Rakennusaikataulu venyi ja ruuhkautti keskustan ja Etelä-Lahden liikennettä liian pitkäksi aikaa. Tämä ärsytti kaupunkilaisia melkoisesti. Alkuperäisiin suunnitelmiin tuli muutoksia, kun rautatiesillan muutostöiden yhteydessä myös vesi- ja viemäriputkia päätettiin uusia. Kivetystöiden osalta urakoitsijoita jouduttiin vaihtamaan, kun työn laatu ei tyydyttänyt. Myös materiaalien saamisessa oli ongelmia.

Toivottavaa olisi, että edellä mainitut virheet eivät toistu. Urakoitsijoiden toimitusvarmuudelle ja tarjouksen kokonaistaloudellisuudelle tulee jatkossa antaa suurempi painoarvo. Myös monista palasista koostuvan urakan suunnitteluun, valvontaan ja koordinointiin on jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota.

Satamatoiminnot kuuluvat myös kunnallistekniikan tulosityksikköön. Vesijärven satamasta on muodostunut tärkeä kaupunkilaisten kohtaamispaikka ja sen merkitys kasvaa vuosi vuodelta. Tarkastustoimi on kiinnittänyt viime vuosien aikana toistuvasti huomiota Satamakonttorin talousasioiden hoitoon. Myös satamajärjestyksen uudistaminen on venynyt turhan pitkään. Hylättyjen veneiden kasvava määrä vaatii myös uusia ratkaisuja. **Tarkastuslautakunta edellyttää, että edellä mainitut satamatoimintojen epäkohdat saataan viipymättä kuntoon.**

73 Maankäyttö

Maankäytön tulosityksikkö vastaa alueiden käytön suunnittelusta, kiinteistönmuodostuksesta, kartasto- ja sijaintitietojen ylläpidosta sekä maan hankinnasta, hallinnasta ja luovutuksesta.

Yksikön ainoana toiminnallisena tavoitteena oli edellytysten luominen elinkeinorakenteen uudistamiselle ja kehittämiselle. Tämän mittarina oli viiden vuoden kaavavalmis tonttivaranto asumiselle ja yritystoiminnalle. Tavoitteet ylitettiin selvästi. Uusia omakotitontteja on kaavoitettu 210 (tavoitetaso 150), muun asumisen rakennusoikeutta on kaavoitettu 29 995 k-m² (tavoitetaso 20 000 k-m²) ja yritysalamien tontteja on osoitettu 24,19 ha (tavoitetaso 15 ha).

Lahden kaavoitusta on aiempina vuosina moitittu hitaaksi. Tältä osin on tapahtunut selvä muutos ja **tarkastuslautakunta antaakin maankäytön tulosityksikölle tunnustuksen ripeästi kaavoituksesta.** Yksikkö valmisteli vuoden 2006 aikana 30 asemakaavaa lautakuntakäsittelyyn. Tämän perusteella voidaankin todeta, että kaavoitustavoitteet ylitettiin kirkaasti.

75 Valvonta- ja ympäristökeskus / Lahden seudun ympäristöpalvelut

Lahden seudun ympäristöpalvelut tulosityksikön toiminta-ajatuksena on turvata seudun asukkaille ekologisesti kestävä kehityksen mukainen terveellinen elinympäristö ehkäisemällä ympäristöhaittaa aiheuttavia tekijöitä.

Tulosityksikkönä oli 30.6.2006 saakka valvonta- ja ympäristökeskus ja tästä alkaen Lahden seudun ympäristöpalvelut, kuten aiemmin on selostettu. Valvonta- ja ympäristökeskuksella oli kaksi tavoitetta, jotka kohdistuvat myös Lahden seudun ympäristöpalveluihin. Toinen koski ympäristölupien käsittelyaikaa ja toinen Vesijärven kuntoa ja hoitoa.

Ympäristölupien osalta tavoitteena oli, että 80 % lupahakemuksista on käsitelty neljän kuukauden kuluessa siitä, kun lupahakemus on toimitettu asianmukaisesti. Toimintakertomuksen mukaan uudet lupahakemukset on käsitelty tavoiteaikataulussa. Tavoitteen toteutumiseen on mahdotonta ottaa tarkemmin kantaa, koska yksikkö ei ole esittänyt täsmällisiä tietoja käsittelyajoista eikä perusteluja, joiden mukaan tavoiteaikataulu on saavutettu. **Tarkastuslautakunta edellyttää jatkossa tarkempia tietoja ja perusteita, joiden mukaan tavoitteeseen väitetään päästyn.**

Vesijärven ja myös muiden vesistöjen hyvän veden laadun turvaamiseksi tavoitteena oli valvonnan ja hoitokalastuksen avulla pienentää vesistöjen kuormitusta. Tavoitteen mittarina oli hoitokalastus, näytteiden otot ja järvien vedenlaatu. Hoitokalastuksessa tavoitetasona oli 30 kg/ha. Toimintakertomuksessa on ilmoitettu vain kalasaaliin kilomäärät, joista ei pysty ilman vesistöjen pinta-alatietoihin perustuvia laskutoimituksia arvioimaan tavoitteen toteutumista. Tarkastuslautakunta tyytyykin luottamaan toimintakertomuksessa esitettyyn tietoon, jonka mukaan tavoitteeseen päästiin.

Vesistön laadun turvaamisen osalta tavoitetasona oli valvontaohjelmien mukainen näytteenotto. Toisena tavoitetasona tältä osin oli, ettei happikatoja eikä sinileväkukintoja synny. Toimintakertomuksessa ei ole otettu kantaa, onko sinileväkukintojen osalta tavoitetta

saavutettu. Sen sijaan kertomuksessa on todettu, että Vesijärvellä on kesän aikana ollut runsaasti happikatoja, minkä seurauksena järven tila on heikentynyt. Tämän perusteella voitaneen todeta, että vesistön laadun turvaamisen osalta tavoite ei ole toteutunut. Alueen yritykset ovat perustamassa säätiötä, jonka avulla pyritään yritystukea kanavoimaan vuosittain Vesijärven kunnon ylläpitämiseen ja parantamiseen. Hanke on perusteltu, jos säätiön avulla toimintaan saadaan kerättyä varoja ulkopuolisilta rahoittajilta. Uuden hallinnollisen väliportaan muodostumista tulee kuitenkin välttää.

Teknistä ja ympäristötoimialaa koskevassa yhteisessä osassa tarkastuslautakunta on jo antanut kiitosta Lahden seudun ympäristöpalvelut tulosityksikön perustamisesta Lahtivetoisena. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä vielä palata kahteen yksittäiseen asiaan eli kuntien väliseen kustannusten jakoon ja yksikön tukipalveluihin.

Hollolan ja Nastolan kunnat ovat siirtäneet ympäristötoimensa resurssit Lahteen, mikä tarkoittaa käytännössä lähinnä kaupungin palvelukseen siirtyneitä kolmea viranhaltijaa. Kuntien maksamat korvaukset menevät pääosin näiden palkkauskustannuksiin, eivätkä ne kaikilta osin kata välillisiä kustannuksia (esim. toimistotöistä ja kuntakohtaisista jaostoista aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia). Näiden osalta Lahti on maksajan roolissa, vaikkakin niiden merkitys tässä tapauksessa on kaupungin toiminnot huomioiden marginaalinen. **Edellä mainitut välilliset kulut on tulevaisuudessa tiedostettava ja otettava paremmin huomioon kuntayhteistyöstä sovittaessa.**

Valvonta- ja ympäristökeskuksen tukipalveluissa oleva toimistohenkilöstö hoiti myös terveydensuojelun toimistotehtävät, jonka osuudeksi oli arvioitu 1,5 toimistohenkilöä. Terveydensuojelu siirtyi 1.7.2006 rakennusvalvontaan, mutta toimistohenkilöstö jäi kokonaisuudessaan Lahden seudun ympäristöpalveluihin. Tosin yksi henkilö siirtyi samaan aikaan hallinnon tulosityksikköön. Edellä selostettu tarkoitti kuitenkin käytännössä sitä, että ympäristöpalveluiden toimistohenkilöstöresurssit jopa kasvoivat terveydensuojelun tehtävien poistumisen myötä. Tätä näkemystä vahvistaa myös se, että yksiköstä ei siirtynyt yhtään henkilöä perustettuun Lahden Talouspalvelut -taseyksikköön keväällä 2007. **Ympäristötoimen henkilöstömäärä on vuosien kuluessa kasvanut eikä yksikössä juurikaan ole tehty rationalisointitoimenpiteitä henkilöstön osalta.**

77 Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tulosityksikkö vastaa rakennusvalvonnasta, ympäristöterveydestä ja eläinlääkintähuollosta.

Rakennusvalvonnan tavoitteena oli, että 80 % lupahakemuksista on käsitelty kolmen viikon kuluessa siitä, kun lupahakemus on toimitettu asianmukaisesti. Tavoitteessa onnistuttiin erittäin hyvin. Lupahakemuksista 91 % käsiteltiin alle kolmessa viikossa ja lupien keskimääräisen käsittelyaika oli seitsemän kalenteripäivää. Merkille pantavaa myös oli, että rakennusvalvonnan taloudellinen tulos ilman terveydensuojelua oli 41 000 euroa positiivinen. Myös edellisenä vuonna tulos oli positiivinen eli kahtena perättäisenä vuonna rakennusvalvonta on pystynyt tuloillaan kattamaan kaikki menonsa.

Terveydensuojelun siirtyminen rakennusvalvontaan toi mukanaan myös kaksi valtuustotason tavoitetta valvonta- ja ympäristökeskuksesta. Toinen niistä koski elintarvikevalitusten käsittelyä ja toinen asuntojen terveellisyyttä koskevien valitusten käsittelyä.

Elintarvikkeita koskevien valitusten käsittelyn tavoitteena oli, että selvitystyö aloitetaan viimeistään seuraavana päivänä. Tämä tavoite toteutui. Vuonna 2006 elintarvikevalituksia käsiteltiin 100.

Asuntojen terveellisyyttä koskevien valitusten käsittelyn tavoitteena oli, että ensimmäinen tarkastus suoritetaan kolmen viikon kuluessa. Tavoitetasona oli, että tarkastuksista 80 % suoritetaan määräajassa. Tämäkin tavoite toteutui. Vuonna 2006 käsiteltiin 130 asuntojen

terveellisyyttä koskevaa valitustapausta. Lisäksi koulujen, päiväkotien ja muiden julkisten rakennusten osalta tuli noin 30 ilmoitusta ja näiden perusteella tehtiin yhteensä 270 tarkastus-, mittaus- ja näytteenottokäyntiä.

Terveydensuojelun henkilöstön määrä on alimitoitettu ja toimistohenkilöstön osalta tilanne vain paheni tulosityksikön vaihdon myötä, kuten edellä on selostettu. **Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) on jo useita kertoja huomauttanut kaupunkia siitä, että elintarviketurvallisuuden resurssivaje ja tarkastuksia tehdään liian vähän.** Elintarvikehygienian taso voi laskea valvonnan puutteesta johtuen ja siten osaltaan lisätä ruokamyrkytystapausten määrää. Henkilöstövajausta on myös tuoteturvallisuus- ja tupakkalain valvontatehtävissä, jotka tulevat jatkossa työllistämään terveydensuojelua entistä enemmän.

Terveydensuojelun resursseista tulisi tehdä pysyviä ratkaisuja. Elintarvikekohteiden riskinarvioinnin suorittamiseksi tulisi saada viipymättä ainakin väliaikaisia resursseja. Riskiarvioinnit edellyttävät tarkkoja yrityskohtaisia selvityksiä ja suunnitelmia, joiden tekeminen nykyisin voimavaroin veisi vuosikausia.

Arviointikertomuksessa on useassa kohtaa kiinnitetty huomiota kiinteistöjen homeongelmiin. Terveydensuojelu on tässä asiassa merkittävä toimija ja sen resursseja on tältä osin käytännössä pakko lisätä.

Lahden ja Heinolan kaupungit eivät ole mukana Sote-piirissä aloitetussa terveydensuojelua koskevassa kuntayhteistyössä. Tämän kuntaryhmän väkiluku on noin 60 000 ja resursseina yhdeksän terveystarkastajaa ja 7-8 eläinlääkäreitä. Lahden väkiluku on lähes 100 000 ja resursseina seitsemän terveystarkastajaa, yksi eläinlääkäri ja terveysvalvonnan johtaja. Edellä mainitut luvut tukevat edellä selostettua tarkastuslautakunnan näkemystä Lahden terveydensuojelun henkilöstövajauksesta. Toisaalta luvut myös osoittavat sen, että palvelujen tuottaminen Lahdessa on taloudellisesti edullisempaa kuin ympäristökunnissa. Tämä pätee yleisesti muihinkin palveluihin ja se tulisi huomioida kuntayhteistyössä Lahden eduksi kustannustenjaossa.

LIKELAITOS

Lahti Kiinteistöpalvelut LL

Vuonna 2006 kaupungin hallinto-organisaatioon kuului vain yksi liikelaitos, Lahti Kiinteistöpalvelut LL, ja senkin toiminta loppui syksyllä 2006. Toimintaa jatkoi kaupungin uusi tytäryhtiö LK Kiinteistöpalvelut Oy. Tämä yhtiö huolehtii jatkossa kaupungin ja osin myös Lahti-konsernin tarvitsemista rakennuskorjauksista, puusepäntöistä ja kiinteistönhoidosta. Yhtiöön siirrettiin liikelaitoksen henkilöstön lisäksi kaupungin koulujen sekä Lahden Talot Oy:n kiinteistöhoitohenkilöstö.

Lahti Kiinteistöpalvelut LL:n viimeisen vajaan toimintavuoden tavoitteena oli henkilöstömäärän sopeuttaminen vastaamaan olemassa olevaa toimintamallia ja kassavirran tehostaminen. Liikelaitoksen toiminnan lakkauttamisen myötä toimintakausi jäi vajaaksi, mistä syystä tavoitteen toteutumista ei ole perusteltua arvioida. Vajaan toimintakauden vuoksi ei ole ollut myöskään realistista odottaa talousarviossa edellytetyn 200 000 euron ylijäämän toteutumista etenkin, kun toiminnan lakkauttaminen aiheuttaa aina myös kertaluonteisia kustannuksia. Liikelaitoksen tulosta arvioitaessa on huomioitava, että sen vuoden 2006 kustannuksiin sisältyy mm. yli 110 000 euron kertaluonteiset eläkekustannukset, joita ei ole huomioitu talousarviossa. Elo-syyskuun vaihde on liikelaitoksen tuloksen kannalta ehkäpä huonoin ajankohta toiminnan lakkauttamiselle. Vertailutietona voidaan todeta, että 1.1. – 31.8.2005 liikelaitoksen tulos oli noin 400 000 euroa alijäämäinen eli 50 000 euroa huonompi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2006. Tästä huolimatta koko vuoden 2005 tulos oli positiivinen.

LK Kiinteistöpalvelut Oy on päässyt toiminnassaan hyvään alkuun. Voidaankin odottaa, että palvelutuotanto tehostuu entisestään. Suoritetut järjestelyt antavat myös osaltaan kasvattua suuntaa konserniohjauksen vahvistamiselle.

TASEYKSIKÖT

Tilakeskus

Tilakeskus vastaa kaupungin toimitilahallinnosta ja kiinteistönpidosta. Se huolehtii kaupungin omistamasta kiinteistö- ja tilaomaisuudesta, sen arvosta, tuottavuudesta, tehokkaasta käytöstä ja kehittämisestä. Tilakeskus on toiminut vuodesta 2004 liikelaitoksen kaltaisena kirjanpidollisena taseyksikkönä.

Tilakeskuksen toiminnallisena tavoitteena oli, että 70 % asiakkaista on tyytyväisiä tiloihin ja tilahallintoon. Alkusuksystä 2006 toteutetun mittauksen perusteella tavoitetta ei aivan saavutettu. Tyytyväisyys kuitenkin parani edellisvuodesta ja on tyydyttävää tasoa.

Vuoden 2006 talousarvio ei mahdollistanut kiinteistöjen korjausvelan lyhentämistä 10 %:lla valtuuston hyväksymän strategian mukaisesti. Tavoitteesta jäi noin puolet saavuttamatta. Tarkastuslautakunta pitää korjausvelan kiinni kuromista yhtenä tilakeskuksen tärkeimpänä tavoitteena. **Tilakeskuksella on kokonaisvastuu kaupungin kiinteistöjen kunnosta. Yksikkö ei voi myöskään kiistää vastuutaan tehdyistä virheistä kiinteistö-kantaa korjattaessa.** Riittävät määrärahat ovat kuitenkin perusedellytys korjausvelan vähentämiseksi.

Kaupungin strategiaan kirjattuna tavoitteena oli, ettei kaupungin omistama tilakanta kasvaisi vuoden 2005 määrästä. Tavoite ei toteutunut vaan tilakanta kasvoi nettomääräisesti 4 659 m². Vuoden aikana myytyjen tilojen osuus oli 260 m², mutta uusista hankituista tiloista ja laajennuksista kertyi lisäystä yhteensä 2 147 m². Lisäksi kaupungin taseeseen tulivat aiemmin Lahden Kiinteistöhallinta Oy:n omistamat 2 772 m²:n tilat.

Lahden Ateria

Vuosi 2006 oli Lahden Ateria-taseyksikön toinen toimintavuosi. Yksikkö tuottaa ruokapalveluja kaupungin kouluille, varhaiskasvatukselle, sairaalalle, palvelutaloille, kotihoidon asiakkaille sekä kaupungin henkilökunnalle.

Toiminnallisena tavoitteena oli saavuttaa ateria- ja suoritemäärissä vuoden 2005 taso. Tavoitetta ei täysin saavutettu, kun ateriamäärät laskivat noin 3 %. Annetun selvityksen mukaan syynä oli koulujen vähentynyt oppilasmäärä ja yhden palvelutalon poistuminen asiakaskunnasta kesken vuoden.

Toinen tavoite koski asiakastytyväisyyttä. Vuoden aikana panostettiin ennen kaikkea edellisessä kyselyssä kaikkein tyytymättömimpien, eli yläasteikäisten ja lukiolaisten ruokailutottumuksien muuttamiseen. Tämä työ ei ole helppoa ja sitä jatketaan edelleen.

Lahden Ateria-taseyksikön tilikauden 2006 ylijäämä oli 256 000 euroa.

Lahden Siivouspalvelut

Lahden Siivouspalvelut toimi niin ikään toista vuottaan taseyksikkönä. Toiminnan tavoitteena vuonna 2006 oli työmäärämitoitusten loppuunsaattaminen yksikön kilpailukykyisyyden lisäämiseksi.

Tavoite saavutettiin, kun yksikön kustannussäästö vuonna 2006 oli noin 10 %. Kaupungin toimialoilla yksikkökohtaiset siivouskustannukset alenivat vuoden aikana keskimäärin 5 %.

Toisaalta mm. edellä perusopetuksen yhteydessä on todettu tarve nostaa koulujen siisteystasoa. Sama koskee myös monia muita kaupungin toimitiloja. Siisteys on yksi perusedellytys terveelliselle ja viihtyisälle työympäristölle. Tilaa tuottajamallin mukaan tilojen käyttäjät itse kuitenkin päättävät siivoustasosta palveluja tilatessaan.

Lahden Siivouspalvelujen ylijäämä vuonna 2006 oli 427 000 euroa, missä on kasvua edellisvuoteen yli 50 %.

4 INVESTOINNIT

Vuonna 2006 kaupunki hankki omistukseensa uusia maa-alueita yhteensä 72 hehtaaria. Lisäksi vuoden aikana päätettiin 97,5 hehtaarin maakaupoista, jotka kirjautuvat vuodelle 2007. Maanhankinnalla kaupunki varautuu kasvuun, joka melko varmasti voimistuu mm. oikoradan myötä.

Talonrakennuksen 30 milj. euron määrärahasta uusinvestointeihin käytettiin 19 milj. euroa ja korvausinvestointeihin 11 milj. euroa. Jalkarannan sairaalan laajennus oli ylivoimaisesti suurin yksittäinen investointi. Sen osuus varainkäytöstä oli 14,3 milj. euroa. Hanke valmistuu kuluvan vuoden kesällä. Jalkarannan sairaalan laajennus on todella tärkeä investointi ja sen valmistuminen tuo osaltaan kaivattua helpotusta kaupungin laitospaikkatilanteeseen. Sairaalan rakentamisessa on myös ollut vastoinkäymisiä, joista kirjoitetaan jäljempänä kohdassa 5. ”Havaintoja ja huomioita”.

Muita merkittäviä vuoden 2006 aikana valmistuneita rakennushankkeita olivat kaupungin sairaalan osasto L51:n peruskorjaus (2,2 milj. euroa), Renkomäen päiväkotia ja neuvola (1,7 milj. euroa) sekä Saksalan uimahallin perusparannus (1,1 milj. euroa).

Kariston alueen rakentaminen jatkuu vilkkaana. Palvelutarpeesta ja sen ajoituksesta on tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan jonkin verran eriäviä näkemyksiä. Teknisen toimialan intressissä on ymmärrettävästi saada hyvän palvelutason kautta tontit nopeasti kaupaksi. Sivistystoimiala taas arvioi esim. alueen koulurakentamisen ajoitusta todellisen tarpeen näkökulmasta. Molemmilla näkemyksillä on puolensa. Karistosta tavoitellaan ”puutarhakaupunkia”, joka houkuttelee perheitä mm. pääkaupunkiseudulta muuttamaan Lahteen. Tämä vaatii riittävää palvelutason luomista varsin nopeasti. Muutoin on vaarana, että alueen rakentuminen hidastuu, kuten Ahtialan alueen osalta tapahtui.

5 HAVAINTOJA JA HUOMIOITA

5.1 Rakentamisvirheet ja homevauriot

Tarkastuslautakunta otti jo tarkastuskauden kuluessa poikkeuksellisen voimakkaasti kantaa julkisen rakentamisen laatuun ja sen valvontaan. Lautakunta suoritti katselmuskäynnin mm. Jalkarannan sairaalan laajennustyömaalla. Lautakunnan tietoon oli tullut, että laajennusosan perustusten täyttöihin oli jäänyt lunta ja jäätä, mikä sittemmin sulaessaan aiheutti painumia lattiaan. Korjaustöinä jouduttiin lattian alle injektoidaan betonia, jonka toivotaan täyttäneen siellä olleet onkalot. Tarkastuslautakunta vaati välittömästi asiasta lisäselvityksiä ja lähetti tätä koskevan kirjelmän kaupunginhallitukselle.

Vastuutahoa rakennusvirheelle ei varsinaisesti löytynyt sen paremmin urakoitsijoiden kuin valvojienkaan piiristä. Tarkastuslautakunnan kaupunginhallitukselle lähettämä kannanotto

ja sen johdosta annetut lausunnot merkittiin tavanomaisen käytännön mukaisesti vain tiedoksi.

Jalkarannan sairaalan laajentamista koskevassa rakennusluvassa oli edellytetty savunpoistojärjestelmää koskevan erityissuunnitelman laatimista. Suunnitelman puuttuminen todettiin vasta seurantakokouksessa, kun rakennustyöt olivat edenneet jo varsin pitkälle. Savunpoistojärjestelmän suunnittelu ja rakentaminen jälkikäteen voi olla vaikeaa ja aiheuttaa myös lisäkustannuksia.

Jos on uudisrakentamisessa puutteita, niin vielä pahempi on tilanne kaupungin vanhemman kiinteistökannan osalta. Niissä muhii todellinen aikapommi, joka viimeksi on ”räjähtänyt” Kivimaan koulukiinteistössä. Aikanaan lykätty ja sitten halvalla ja huolimattomasti toteutettu peruskorjaus johtaa pahimmillaan tällaiseen lopputulokseen. Aiemmin ilmaa läpäisseen puulattian päällystäminen muovimatolla johti osaltaan nyt tiedossa olevaan homevaurioon, jonka kustannuksia voidaan tässä vaiheessa vain arvailla. Vastaavan kaltaisia ongelmakiinteistöjä on kaupungilla useita. Näistä mm. Launeen lastentalo on yksi murheellisimpiä esimerkkejä. On peräti kummallista, että suorastaan amatöörimaisia rakentamismisvirheitä pääsee syntymään organisaatiossa, jossa kuitenkin pitäisi olla alan viimeisin tietämys edustettuna. Tilakeskuksen kootut selitykset ja vastuusta vetäytyminen vahingon jo tapahduttua ei hyödytä ketään. Kärsijöinä ovat tässäkin tapauksessa kaupunkilaiset.

Launeen koulurakennus on myös surullisen kuuluisa vesivahinkokoulu. Tällä hetkellä viimeisin, vesivahinko numero kuusi oli myös tarkastuslautakunnan selvitysten kohteena toimintakaudella. Vesivahinko aiheutui inhimillisestä virheestä, kun vesiletkuun oli unohnut paine, joka sittemmin purkautui lattiarakenteisiin. Näin ollen myös kiinteistöjen käyttäjät voivat olla rakennusvirheiden ohella aiheuttamassa vaurioita.

Kaupungin kiinteistöjen kattava kuntokartoitus on ollut esillä tavan takaa. Joiltakin osin tätä lienee tehtykin. **Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan tällainen kokonaisvaltainen kartoitus tulisi pikaisesti laatia.** Erityisen huolestuttavaa on se, ettei korjausvelkaa pystytä lyhentämään strategian mukaisesti.

5.2 Pesulatontin saastuneen maaperän puhdistaminen

Asemantaustassa 1950-luvulta aina vuoteen 1974 toiminut kemiallinen pesula on pilannut alueen maaperää ja pohjavettä. Saastumisen ovat aiheuttaneet pesulaliuottimina käytetyt tetra- ja trikloorieteenit sekä pienissä määrin myös öljyjäämät, joiden lähteenä lienee pesulan lämmitysöljy. Koska pilaantumisen aiheuttajaa ei ole mahdollista saada vastuuseen, kuuluu kunnostusvelvollisuus kaupungille viimekätisen kunnostusvelvollisuuden perusteella.

Pesulatonttia koskeva ongelma havaittiin vuonna 1992 otetuissa vesinäytteissä. Valtakunnallinen saastuneiden maa-alueiden selvitys toteutettiin 1994 ja sen perusteella Suomen ympäristökeskus on määritellyt raja- ja ohjearvot eri haitta-aineille. Nämä perustuvat vakiintuneeseen käytäntöön eikä haitta-aine pitoisuuksia ole vieläkään määritelty lainsäädännössä. Alueellisilla ympäristökeskuksilla on tältä osin varsin laaja harkintavalta yksittäistapauksissa, minkä vuoksi käytännöt ja vaatimukset vaihtelevat eri puolilla Suomea eikä yhtenäistä käytäntöä ole maassamme muodostunut.

Vuonna 1996 alueella kokeiltiin uutta, sittemmin vakiintunutta huokosilmahuuhteluun perustuvaa maaperän kunnostusta. Kunnostuksen yhteydessä maaperästä saatiin poistettua 7 kg liuottimia.

Hämeen ympäristökeskus myönsi kesällä 1997 tekniselle virastolle ympäristöluvan pesulatontin puhdistamiselle. Samana vuonna alueella toteutettiin luvan mukainen massanvaihtoon perustuva maaperän kunnostus. Kunnostuksella saatiin maaperästä poistettua 1 000 kg liuottimia. Kaivuteknisistä syistä johtuen kunnostuksella ei kuitenkaan saavutettu lupa-

ehtoissa asetettuja tavoitteita. Kaivamista ei myöskään voitu ulottaa yksityisessä omistuksessa olevan naapurikiinteistön alueelle. Alueen pohjavedestä löytyi kunnostuksen jälkeenkkin raja- ja ohjearvot ylittäviä pitoisuuksia pesulaliuottimia.

Ympäristökeskus on keväällä 2003 tarkastanut ja hyväksynyt teknisen viraston ilmoituksen, jonka mukaan pesulatontin puhdistamista jatketaan huokosilmatekniikalla. Puhdistuksella saatiin maaperästä poistettua vain 5 kg liuottimia. Menetelmällä ei kuitenkaan saavutettu asetettua puhdistusvaatimusta alueen kerrostuneesta ja kunnostusmenetelmän kannalta liian tiiviistä maaperästä johtuen.

Syksyllä 2005 ympäristökeskus antoi Lahden kaupungille kehotuksen puhdistaa pesulatontin maaperä ja käynnistää kohteessa pilaantuneen pohjaveden pumppaus ja käsittely vuoden 2006 loppuun mennessä. Ympäristökeskus viittasi tässä kehotuksessa kesällä 2004 antamaansa lausuntoon, jonka mukaan pilaantuneelle alueelle ei saa rakentaa ennen kuin alue on puhdistettu. Myöskään pilaantuneen alueen tuntumaan ei ympäristökeskuksen mukaan saa rakentaa niin, että pilaantuneen alueen puhdistaminen vaikeutuu. Kehotukseensa ympäristökeskus viittasi myös mahdollisuuteen käyttää uhkasakkoa, mikäli epäkohdtaa ei korjata.

Keväällä 2006 ympäristökeskus on tarkastanut ja hyväksynyt teknisen ja ympäristötoimen ilmoituksen, jonka mukaan pesulatontin puhdistamista jatketaan massavaihoilla kallioon saakka. Vuonna 1997 yksityisessä omistuksessa ollut naapurikiinteistö oli hankittu kaupungille ja rakennus purettu, joten toimenpiteet voitiin toteuttaa myös kyseisen kiinteistön alueella.

Loppuvuodesta 2006 pesulatontin ja sen lähiympäristön alueella suoritettiin massanvaihtoon perustuva maaperän kunnostus. Kunnostuksen johdosta maaperästä saatiin poistettua 420 kg liuottimia ja 430 kg mineraaliöljyjä. Kunnostus jatkuu toistaiseksi pohjaveden suojapumppauksilla. Ympäristökeskus on keväällä 2007 todennut, että puhdistuksesta huolimalla alueelle on jäänyt pilaantunutta maata ja pohjavettä. Ympäristökeskuksinkin myöntää, että puhdistamisen jatkamiseen ei ole nykytiedon mukaan tehokasta ja toteuttamiskelpoista menetelmää. Korttelin rakentaminen on ympäristökeskuksen mukaan mahdollista, kunhan turvataan pohjaveden pumppaus ja käsittely. Ympäristökeskuksen viimeisin kannanotto tarkoittaa sitä, ettei asiaa ole vielä kukaan loppuun käsitelty.

Pesulatonttia koskeva alue on kaavoitettu asumiskäyttöön ja se sijaitsee vedenhankintaa varten tärkeällä Lahden pohjavesialueella, ei kuitenkaan varsinaisella pohjaveden muodostumisalueella. Pesulatontin puhdistus vuonna 2006 maksoi lähes 1,5 milj. euroa. LV Lahti Vesi Oy maksoi kustannuksista noin 850 000 euroa, Hämeen ympäristökeskus noin 150 000 euroa ja Lahden kaupunki reilut 450 000 euroa.

Pesulatontin puhdistaminen on ollut pitkäaikainen ja taloudellisesti kallis projekti. Ympäristökeskuksen syksyllä 2005 antaman kehotuksen osalta on vielä syytä todeta, ettei siinä varsinaisesti ollut kyse virallisesta päätöksestä eikä siihen esim. liittynyt valitusosoitusta. Kaupungissa on kuitenkin tämän kehotuksen perusteella ryhdytty järeisiin toimiin. Jatkossa tulisi välttää sitä, että epävirallisten kehotusten ja lausuntojen perusteella ryhdytään massiivisiin ja kalliisiin toimenpiteisiin. Tarvittaessa tulisi uskaltaa myös kyseenalaistaa ympäristökeskuksen päätökset ja vaatimukset, mitkä ainakin tässä tapauksessa näyttävät selvästi ylimitoitetuilta.

6 LOPUKSI

Vuosi 2006 oli Lahden kaupungin historiassa monella tapaa vaiherikas. Kaupungin kehityksen kannalta ehkä merkittävin asia oli Keravan ja Lahden välisen oikoradan valmistuminen ja avaaminen liikenteelle syyskuun alussa. Oikorataan kohdistuu suuria odotuksia

ja sen ensimmäisiä vaikutuksia voitaneen arvioida jo vuoden päästä julkaistavassa arviointikertomuksessa.

Lahti oli myös niiden suomalaisten kaupunkien joukossa, jotka hakivat Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuonna 2011. Vaikka opetusministeriön valinta Suomen ehdokkaasta ei kohdistunutkaan Lahteen, sai kaupunki hankkeesta paljon lisää myönteistä näkyvyyttä.

Todellinen lottovoitto kaupungille oli Suomen EU-puheenjohtajakautteen liittyvän Euroopan johtajien huippukokouksen järjestäminen Sibeliustalossa 20. lokakuuta 2006. Lahti oli tuolloin koko maailman huomion kohteena. Tällainen historiallinen tilanne ei välttämättä toistu enää koskaan.

Kulunut vuosi oli kaupungin talouskehityksen kannalta yllättävän hyvä. Menotalous pysyi kurissa, valtionosuudet, verotulot ja osinkotulot kasvoivat eikä lainaakaan tarvinnut ottaa kuin puolet budjetoidusta. Eräissä tunnusluvuissa Lahti on peräti kolmantena heti valtakunnan menestyvimpien kasvukeskusten jälkeen. Vuoden 2006 tilinpäätös antaa aihetta vilpittömään iloon. Kuitenkin vain optimisti voi odottaa, että kaupungin talouden kehitys jatkuu vuoden 2006 kaltaisena. Tässä tilanteessa onkin syytä laittaa jäitä hattuun.

Vuoden 2006 lopulla kaupunkilaiset kokivat melkoisen yllätyksen, kun kaupunginjohtaja Tarmo Pipatti ilmoitti siirtyvänsä muihin tehtäviin. Hänen virkakautensa Lahdessa kesti reilut kolme vuotta. Kaupunginjohtaja Pipatin aikaan osui monia historiallisia tapahtumia, edellä mainittujen lisäksi mm. kaupungin 100-vuotisjuhlat vuonna 2005. Seuraava kaupunginjohtaja on jo valittu. Hän ottaa tulevat haasteet vastaan kuluvan vuoden kesällä.

Lahden maine on viime aikojen onnistumisten myötä selvästi parantunut. Kaupunki kiinnostaa entistä enemmän niin asuinpaikkana kuin yritysten sijaintikaupunkina. Myös lahtelaisten itsetunto ja ylpeys omasta kotikaupungista on kohonnut merkittävästi viime aikoina. Tulevan kehityksen kannalta on eilinehto, että palveluverkosto pidetään laadukkaana.

7

ESTEELLISYYDET

Tarkastuslautakunnan jäsenillä ei ollut arviointikertomuksen laadintaan vaikuttavia esteellisyyksiä.

8 ALLEKIRJOITUKSET

Lahdessa 16. päivänä huhtikuuta 2007

LAHDEN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Merja Vahter
puheenjohtaja

Seppo Koskinen
varapuheenjohtaja

Riitta Erviä

Irmeli Lehikoinen

Saila Lehtomäki

Marjo Loponen

Niko Niemi

Esko Pietarinen

Markus Puranen

Viljo Ripatti

Onerva Vartiainen